ΕΤΟΣ Α΄—1898 + ΑΡ. 3 + 1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΤΙΜΟΛΕΩΝ ΦΙΛΗΜΩΝ

ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ

Ὁ θάνατος εὗρεν αὐτὸν ἐν αὐτῷ του τῷ γραφείῳ. Ἐκεῖ, πλησίον τῆς τραπέζης ἐφ' ἧς ἔγραφεν ἀκόμη τὴν προτεραίαν, ἵστατο ἡ κλίνη ἥτις ἐδέχθη ἐκλελυμένον τὰς τελευταίας ὥρας τὸ σῶμα τὸ ἐκτάκτως ἐνεργόν, τραυλίζουσαν τὴν γλῶσσαν τὴν εὔρουν καὶ ἡδυλάλον, παράλυτον τὴν χεῖρα ἥτις ἐκράτει ἀόκνως τὸν κάλαμον ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη. Καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ἐκεῖνος ὁ τόσον γλυκὺς, διαυγὴς ἀκόμη μέχρι τῆς λοισθίας μοιραίας ὥρας, ἐθώπευεν ἀκόμη ὀλίγας στιγμὰς πρὶν ἢ σβεσθῇ αἴφνης τὰς θήκας ἐκείνας πέριξ, ἐφ' ὧν ἵσταντο παρατεταγμένα τὰ γνώριμα βιβλία, φίλοι παλαιοὶ, σύντροφοι τῆς νεότητος, συνοδοὶ τοῦ ἀρχομένου γήρως, ἑταῖροι μελετηρῶν ἡμερῶν, συνόμιλοι τῶν μακρῶν νυκτῶν.

Ἐν τέταρτον ἀκόμη πρὶν ἢ ἐκλίπῃ ἡ λάμψις ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ φυγαδευθῇ ἀπὸ τοῦ σώματος ἡ ψυχὴ, μοὶ ἔδωκε τὰς τελευταίας φιλικὰς παραγγελίας περὶ τοῦ ἔργου, ὅπερ κατέλειπε παρ' ὀλίγας σελίδας τετελεσμένον. Ἦτο φανερὸν, ὅτι ἐλυπεῖτο ἀποχωριζόμενος αὐτοῦ. Αἱ χεῖρές του ἐκινοῦντο σπασμωδικῶς φυλλομετροῦσαι τὰς σελίδας τῶν χειρογράφων, ἐφ' ὧν μοι ἐδείκνυε λειπούσας τὰς σημειώσεις. Καὶ ὁ ὀφθαλμός του ἔχυνε τὰς τελευταίας του ἀκτῖνας μετὰ γλυκύτητος ἀφάτου ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου τοῦ Fustel de Coulanges, ὡς τὸ ἄψυχον βιβλίον νὰ ἦτο ψυχὴ ζῶσα, ἐπὶ τῶν τελευταίων τυπογραφικῶν δοκιμίων, ἅτινα ἔφερον ἀκόμη νωπὰ τὰ ἴχνη τῶν διορθώσεων, ἃς εἶχεν ἐπιθεωρήσει πρὸ ὀλίγων μόλις ὡρῶν. Εἶχον τόσην ἀγαθότητα, τόσην ἀθωότητα αἱ τελευταῖαι ἐκεῖναι στιγμαὶ τοῦ θαλεροῦ γέροντος, ὅστις ἀπέθνησκεν ἐν τοσούτῳ, ὅστις ἔπαυσε λαλῶν μετ' οὐ πολὺ, καὶ ὅμως ἐνεποίει τὴν αἴσθησιν κλινήρους ἀκάκου παιδίου παίζοντος μὲ τὰθύρματά του, τὸ χάρμα τῶν ἀθώων του σκέψεων. Ὁπόσον εὐτυχὴς ὁ μελλοθάνατος ἐκεῖνος, ὅστις δὲν ἐκάλεσε τὸν συμβολαιογράφον φιλάργυρος μέχρι τῆς τελευταίας ὥρας διὰ νὰ ὑπαγορεύσῃ διαθήκην περὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ ὁμολογιῶν, ἀλλ' ἐμήνυσεν εἰς τὸν φίλον διὰ νὰ δείξῃ εἰς αὐτὸν ποῦ εἶχε φθάσει ἡ ἐργασία τῆς χθὲς καὶ μεταδώσῃ τὰς τελευταίας του θελήσεις περὶ τοῦ ἔργου τῆς αὔριον.

—Ναὶ, εἶπον, παραμυθῶν τὸν θνήσκοντα. Ἀπὸ τῆς αὔριον θὰ ἐργασθῶμεν ὁμοῦ. Θέλω νὰ σε ἀνακουφίσω ἀπὸ τῶν μόχθων, διότι δὲν πρέπει νὰ κουράζησαι διὰ νὰ θεραπευθῇς ταχέως.

Ματαία ἀπόπειρα παραμυθίας.

—Ὅλα μάτην, ἐψέλλισε μετὰ κόπου. Ἐγὼ θνήσκω. Φρόντισον σύ.

Ἡ συναίσθησις ἐκείνη τοῦ θανάτου, ὅστις ἤρχετο, ἤρχετο πράγματι γοργὸς καὶ ἀμείλικτος μετ' ὀλίγην ὥραν, ἦτο ἡ μόνη ἀπαισιοδοξία τοῦ Τιμολέοντος Φιλήμονος. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἦτο προάγγελος τοῦ θανάτου. Ὁ βίος αὐτοῦ εἶχε λήξει εὐθὺς ὡς ἔπαυσε νὰ αἰσιοδοξῇ.

Ἀληθῶς αἰσιοδοξία καὶ δραστηριότης, ἄκρα φιλοπονία καὶ ἀμνησικακία εἶνε τὰ χαρακτηρίζοντα τὸν Τιμολέοντα Φιλήμονα. Τὰς ἀρετὰς ταύτας δύναται νὰναγνωρίσῃ πᾶς τις ἔν τε τῷ ἰδιωτικῷ καὶ τῷ δημοσίῳ αὐτοῦ βίῳ.

Τοῦ Τιμολέοντος Φιλήμονος ὁ βίος ὑπῆρξεν οὕτω πολυμερὴς καὶ ἡ δρᾶσις αὐτοῦ οὕτω ποικίλη, ὥστε δὲν εἶν' ἐξ ἐκείνων οἵτινες δύνανται εὐκόλως νὰ λησμονηθῶσι παρ' ἡμῖν. Ὡς δημοσιογράφος, ὡς λόγιος, ὡς πολιτευόμενος, ἐπὶ πολλὰ ἔτη πρόεδρος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου

Ἀθηνῶν καὶ δήμαρχος ἀφῆκεν ἴχνη τῆς διαβάσεώς του πολλὰ καὶ πολλάκις ζηλωτά, καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ θὰ κριθῇ δικαίως, ἴσως δὲ δώσῃ ἀφορμὰς καὶ κατακρίσεως ἔν τισιν εἰς τοὺς αὐστηροτέρους. Ἐν τῷ δημοσιογραφικῷ του σταδίῳ ὡς καὶ ἐν τῷ σταδίῳ τῷ πολιτικῷ εἶνε προφανὲς ὅτι ὑπάρχουσιν ἀντιφάσεις, ἐκπλήττουσαι ἐνίοτε τὸ πρῶτον. Ἀλλ' ἡ ὀρθὴ τῶν τοιούτων παλινῳδιῶν ἑρμηνεία συντελεῖ καὶ αὐτὴ εἰς μείζονα ἐκτίμησιν τῶν προσόντων ἅτινα ἐστόλιζον τὴν ψυχήν του. Ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἦτο ἀληθῶς κρᾶμα ἀγαθότητος, μετεχούσης εὐπιστίας, μῖγμα ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τοὺς νέους πόθους τοὺς πλημμυροῦντας ἑκάστοτε τὴν ὑπὸ τῆς περισσῆς δραστηριότητος τῇδε κἀκεῖσε φερομένην καρδίαν αὐτοῦ, τοὺς νέους ὁρίζοντας τοὺς διανοιγομένους πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, νευρικῆς ὀδύνης ἐπὶ τῇ τυχὸν ἀποτυχίᾳ ταχείας ἐκπληρώσεως τῶν ὅσα προσεδόκα παρ' ἄλλων, τέλος δὲ ἀμνησικάκου ἐπιστροφῆς εἰς τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο παρελθὸν ὅπερ εἶχε καταδικάσει, εὐθὺς ὡς ἐπείθετο, ὅτι ὁ νέος κόσμος πρὸς ὃν ἐστρέφετο πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν πόθων τῆς ψυχῆς του δὲν ἦτο ἱκανὸς νἀναπληρώσῃ τὸ ἰδεῶδες, πρὸς ὃ ἐβάδιζε χθιζὰ καὶ πρωΐζα δι' ἄλλων ὁδῶν.

Ἡ δὲ ζήτησις αὕτη τοῦ ἰδεώδους εἶνε ἡ ἐπεξηγοῦσα οὐ μόνον τὰς ἐν τῷ πολιτικῷ καὶ δημοσιογραφικῷ βίῳ ἀντιφάσεις τοῦ Φιλήμονος, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ ἐκείνη, εἰς ἣν χρεωστοῦμεν ἀρίστας αὐτοῦ ἐπιτυχίας, αἵτινες δὲν εἶνε μόνον τῶν ἀγώνων τοῦ θανόντος λαμπρὰ ἐπίστεψις, ἀλλὰ καὶ μεγάλη αὐτοῦ εἰσφορὰ εἰς τὴν καθ' ὅλου παρ' ἡμῖν κοινωνικὴν πρόοδον καὶ εἰς τὴν ἐθνικὴν προαγωγήν. Ἀνὴρ τοῦ γραφείου, ἀπὸ τῆς περισσῆς αὐτοῦ πολυμαθείας χειριζόμενος τὸν κάλαμον μετὰ μεγάλης εὐκολίας, θὰ καταλίπῃ μνήμην ἀνεπίληστον ὡς δημοσιονόμος διὰ τοῦ παραμονίμου καὶ ἀπὸ τῶν ἐντυπώσεων καὶ ἀντεγκλήσεων τῆς ἡμέρας ἀπηλλαγμένου μέρους τοῦ μακροῦ δημοσιογραφικοῦ αὐτοῦ ἔργου, διὰ τῆς συγγραφῆς *Ὁ δήμαρχος*, τοῦ ἀνεκδότου συγγράμματος Περὶ δημοτικοῦ συμβουλίου, τῆς ὅσον οὔπω ἐκδιδομένης μεταφράσεως τοῦ *Ἄστεως* τοῦ Fustel de Coulanges. Καὶ ἤδη μὲν αὕτη ἡ πνευματικὴ παραγωγὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶνε ἀναξία λόγου. Ἀρκεῖ νὰ ὑπομνήσωμεν ὁπόσον εἶνε τὸ πλῆθος τῶν ζητημάτων, ἅτινα ὁ εὔκολος αὐτοῦ κάλαμος ἐπραγματεύθη ἐν τῷ Αἰῶνι. Ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐκπλήσσεταί τις ἐπὶ τῇ φιλοπονίᾳ μεθ' ἧς εἰργάσθη ὁ Φιλήμων καθ' ἅπαντα τὸν βίον, ῥίπτων ἔστω καὶ ἐν μόνον βλέμμα εἰς τὸ πλῆθος τῶν ὑπ' αὐτοῦ καταλειφθέντων χειρογράφων καὶ φακέλων, εἰς οὓς ἐναπεταμίευσε τὸ ἔργον πεντηκονταετοῦς σχεδὸν ἐργασίας. Πρωτότυπα καὶ μεταφράσεις, πολιτικὴ ὕλη καὶ ἱστορικὰ μελετήματα, πεζὰ καὶ ποιήσεις εἶνε ἡ πνευματικὴ αὐτοῦ κληρονομία, ἡ μόνη ἣν κατέλιπε. Διότι καὶ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ, ὅτι ὁ φιλόκαλος ἐκεῖνος ἀνήρ, οὗ τὴν κομψότητα ἐδείκνυε καὶ αὐτὸ τὸ ἐξωτερικόν, μετ' ἰδιαζούσης στοργῆς διέτριβεν ἐν ὥραις σχολῆς οὐ μόνον περὶ τὴν στιχουργίαν, ἀλλὰ καὶ καὶ περὶ αὐτὴν τὴν ζωγραφικήν.

Ἡ δ' ἐπιτυχία ἡ στέψασα τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ φιλολογικὴν αὐτοῦ ἐργασίαν γεννᾷ σχεδὸν αἴσθημα λύπης, ὅτι ὁ Φιλήμων, σαγηνευθεὶς ὑπὸ τῶν σειρήνων τῆς πολιτικῆς, ἀπεσπάσθη ἀπὸ τοῦ κυρίου αὐτοῦ προορισμοῦ, ἐν ᾧ μάλιστα θὰ διεκρίνετο ὡς ἐργάτης τῶν γραμμάτων καὶ κόσμημα τῆς νομικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἀληθῶς αἱ δάφναι αἱ κοσμοῦσαι τὴν κεφαλὴν τοῦ ὡραίου νεκροῦ προήρχοντο μάλιστα ἐκ τῆς σφαίρας τῶν γραμμάτων καὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐθνικῆς προόδου. Ἴσως λησμονηθῇ ὁ βουλευτής, ἴσως λησμονηθῇ ὁ δήμαρχος. Τοὐλάχιστον ὁ τάφος ἀνέπαυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν πικριῶν ἃς πολλάκις ᾐσθάνθη, βλέπων περὶ ἑαυτὸν τὴν ἐγκατάλειψιν καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην πλήθους εἰθισμένου εἰς ἄλλους τρόπους τοῦ πολιτεύεσθαι παρ' ἡμῖν. Ἀλλὰ δὲν θὰ λησμονηθῶσι βεβαίως ποτὲ αἱ ὑπηρεσίαι ἃς παρέσχεν ὁ Φιλήμων εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ ἔθνος ἐκτὸς τῆς πολιτικῆς σφαίρας, ἔνθα διὰ τῆς ἀκαταπονήτου αὐτοῦ δραστηριότητος καὶ τῆς πειθοῦς τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του κατώρθωσε νὰ δώσῃ πραγματικὴν ὑπόστασιν καὶ ζωὴν εἰς τὰ ἰδεώδη τῆς πατριωτικῆς του καρδίας.

Τὴν ἰδεώδη δὲ ταύτην τάσιν, ἀφ' ἧς πλεῖστα ὅσ' ἀπέρρευσαν ἀγαθά, εὑρίσκομεν ἀναπόσπαστον ἀπ' αὐτοῦ καὶ ὡς βουλευτοῦ καὶ δημάρχου.

Ἀρκοῦσι πρὸς ἀπόδειξιν τούτου δύο καὶ μόνον παραδείγματα. Τὸ ἕτερον αὐτῶν ἀναφέρεται εἰς ἀνάμνησίν μου προσωπικήν. Ὅτε πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἀπεφάσισα νὰ μεταβῶ εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος πρὸς μελέτην τῆς μεστῆς ἀναμνήσεων καὶ ὑπὸ ἐθνικὴν ἔποψιν σπουδαιοτάτης ἐκείνης χερσονήσου καὶ καταγραφὴν τῶν ἐν ταῖς μοναῖς ἀποκειμένων χειρογράφων θησαυρῶν, ὁ Φιλήμων μετὰ θέρμης καὶ ἐνθουσιασμοῦ, ὧν τότε βουλευτής, παρέστη ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς Βουλῆς τῇ 5 Δεκεμβρίου 1878 αὐθόρμητος συνήγορος τῆς προθέσεώς μου, καί, ἐπιδείξας τὴν ἐθνικὴν σημασίαν τοῦ ἐγχειρήματος, κατώρθωσε νὰ περιβάλῃ ἡ Βουλὴ διὰ τοῦ ἠθικοῦ αὐτῆς κύρους τὴν ἀποστολήν μου.

Ἐκ δὲ τῶν ἐπὶ τῆς δημαρχίας αὐτοῦ γενομένων θὰ ὑπομνήσω ἐκεῖνο, ὅπερ, ἀγνοούμενον ἢ λησμονηθὲν ἴσως ὑπὸ πολλῶν, δεικνύει τὸ πεπολιτισμένον τῆς ψυχῆς καὶ τὸ ὀνειρῶδες τοῦ χαρακτῆρος τοῦ δημάρχου τῶν Ἀθηνῶν ἐκείνου, εἰς ὃν ἐπεφυλάσσετο νὰ ξενίσῃ τόσους

ἐπιφανεῖς ξένους ἐν ταῖς πολυκινήτοις ἡμέραις τῶν γάμων τοῦ Διαδόχου, ἀλλὰ καὶ νὰ πεισθῇ, ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς κλήρων ὁ βαρύτατος εἶνε τὸ ἄρχειν τῶν Ἀθηναίων, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιβολῶν ἡ δυναμένη εὐκολώτατα νἀγάγῃ εἰς ἀποτυχίαν εἶνε τὸ δημαρχεύειν ἐν τῇ πόλει τῆς Ἀθηνᾶς. Οἵας δ' ἐφαντάζετο ὁ Φιλήμων τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ δημάρχου τῶν Ἀθηναίων μαρτυρεῖ ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ περὶ ἱδρύσεως δημοτικοῦ μουσείου, περιλαμβάνοντος τὰ τεκμήρια τοῦ ἱστορικοῦ βίου τῆς πόλεως καὶ παρέχοντος ἀναδρομικὴν εἰκόνα τῶν τυχῶν αὐτῆς. Ἡ δ' ἐπὶ τῆς δημαρχίας αὐτοῦ γενομένη ἔναρξις τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ὡραίου τούτου σχεδίου εἶνε τρανὴ ἀπόδειξις ὁποῖος εὐγενὴς στολισμὸς τοῦ δημαρχείου θὰ ἦτο πλουτιζόμενον σὺν τῷ χρόνῳ τὸ μουσεῖον ἐκεῖνο, οὗ κατέθηκεν ὁ Φιλήμων τὰς βάσεις. Σχέδια τῆς πόλεως ἀπὸ τῆς ἀναβιώσεως αὐτῆς ὡς πρωτευούσης τοῦ ἐλευθέρου βασιλείου, ἀντίγραφα εἰκόνων τῶν τουρκοκρατουμένων Ἀθηνῶν, ἐξεικονίσεις τῶν μνημείων ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς δουλείας ἀπεκάλυψαν μίαν γωνίαν τοῦ πέπλου τοῦ καλύπτοντος τὴν ἱστορίαν τοῦ παρελθόντος τῆς πόλεως ἥτις εἰς τὸν Φιλήμονα εἶχεν ἀναθέσει τὴν διοίκησιν τῶν τυχῶν αὐτῆς. Τί δ' ἔπραξεν ὁ φιλόμουσος δήμαρχος ὑπὲρ τούτου τοῦ μουσείου, ἀπὸ τίνων αἰτίων ὡρμήθη πρὸς ἵδρυσιν αὐτοῦ καὶ οἷον ἐφαντάζετο αὐτὸ ἐν τῷ μέλλοντι σαφῶς ἐξέθηκεν ἐν τῷ «Αἰῶνι» τῆς 30 Δεκεμβρίου 1889.

Ἀλλ' ἡ δρᾶσις τοῦ Φιλήμονος ἐκείνη ἥτις εἴπερ τι καὶ ἄλλο διατρανόνει τὴν ἀλήθειαν, ὅτι πολιτευόμενος δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψιν μόνον τὸ πρὸ ποδῶν, ἀλλ' ἀπεσκόπει εἰς τὴν καθολικὴν ὠφέλειαν καὶ ἐπεδίωκεν ἔργον ἐκπολιτισμοῦ τοῦ ἔθνους εἶνε ἡ ἵδρυσις τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς. Τὸ δ' ἔργον τοῦ Φιλήμονος ὡς ἐφόρου τῆς Βουλῆς ἱδρύοντος τὴν Βιβλιοθήκην ἐκείνην εἶνε αὐτὸ καὶ μόνον ἄξιον μνείας ἀνεπιλήστου. Δὲν ὑπερβάλλω δὲ τὰ πράγματα λέγων ἵδρυσιν τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς. Ἀληθῶς ἀπὸ τοῦ Φιλήμονος καὶ διὰ τοῦ Φιλήμονος ἡ Βιβλιοθήκη αὕτη ἀνῆλθεν εἰς ἣν σήμερον κατέχει περιωπὴν καὶ παρέχει μεγίστας ὑπηρεσίας εἴς τε τὸν πολιτικὸν ἡμῶν βίον καὶ τὴν δημοσιογραφίαν καὶ τοὺς ἐργάτας τῶν γραμμάτων. Ὀλίγοι ἴσως εὑρίσκονται οἱ ἐνθυμούμενοι τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς καθ' οὓς χρόνους αὕτη, διευθυνομένη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Τερτζέτη, κατεῖχε μικρὸν οἴκημα ἐν τῇ ὁδῷ Βουλῆς καὶ περιελάμβανεν ὀλίγας θήκας τόμων, ὑπὸ σπανίων ἐπισκεπτῶν ἀνοιγομένων. Ἡ ἄνευ συστήματος καὶ ὀλίγον χρήσιμος συλλογὴ ἐκείνη βιβλίων ἦτο οἱονεὶ καταδεδικασμένη εἰς ἀφάνειαν, καὶ τὸ κατάστημ' αὐτῆς ἐλάμβανε ζωὴν μόνον τὴν 25 Μαρτίου ἑκάστου ἔτους, ὅτε ὁ γηραιὸς αὐτῆς βιβλιοφύλαξ συνείθιζε νὰ καλῇ μικρὸν ὅμιλον φίλων ἐπιλέκτων, ὧν ἐπειρᾶτο νἀναζωπυρῇ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα διὰ ζωηρῶν ἀναμνήσεων τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος, δι' ἐνθουσιωδῶν λόγων περὶ τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως, φιλοτεχνουμένων εἰς τὴν δημώδη γλῶσσαν, ἧς ὁ Τερτζέτης ὑπῆρξε φιλόκαλος σμιλευτής. Ἀλλὰ, θανόντος τοῦ Τερτζέτη, ἔπαυσεν ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς οὖσα καὶ τοῦτο κἄν, ἡ ἐθνικὴ λέσχη τῆς ἐπετείου τοῦ ἀγῶνος, καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἀνδρῶν ἐπιμελῶς μὲν φυλασσόντων τὰ κεκτημένα, ἀλλ' οὐδεμίαν λαβόντων περὶ ἀναγεννήσεως τοῦ καθιδρύματος πρωτοβουλίαν, ἐνάρκα καὶ ἐλησμονήθη.

Ἀπὸ τῆς νάρκης δὲ ταύτης ἀνεγέννησε τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς εἰς νέαν ζωὴν ὁ Τιμολέων Φιλήμων. Τὰ δὲ κυριώτατα ἔτη τῆς ἀναβιώσεως ταύτης ὑπῆρξαν τἀπὸ τοῦ 1875 μέχρι τοῦ 1880. Ἡ Βιβλιοθήκη μετεκομίσθη εἰς μίαν τῶν αἰθουσῶν τοῦ Βουλευτηρίου, ἡ Βουλὴ ἐψήφιζε κατ' ἐπανειλημμένας συνόδους τὰς ζητουμένας παρὰ τοῦ ἀκαμάτου ἐφόρου πιστώσεις καὶ ἀπεδέχετο τὰ προτεινόμενα πρὸς πλουτισμὸν καὶ διοίκησιν τῆς ὁσημέραι αὐξανομένης Βιβλιοθήκης μέτρα. Ἡ δὲ αὔξησις ἦτο τεραστία καὶ γοργοτάτη. Ἐν ᾧ, ἀρχομένου τοῦ 1876, οἱ τόμοι ἠριθμοῦντο μόλις εἰς πεντακισχιλίους, τελευτῶντος τοῦ 1877 ἀνήρχοντο ἤδη εἰς εἰκοσακισχιλίους, ἐξαιρουμένων τῶν κατατεθειμένων ἐν ταῖς ἀποθήκαις, οἵτινες ὑπερέβαινον τοὺς πεντακισχιλίους. Μετὰ ἓν δὲ μόλις ἔτος ἡ Βιβλιοθήκη ἠρίθμει τόμους περὶ τοὺς τεσσαρακοντακισχιλίους. Τελευτῶντος δὲ τοῦ 1879 ὁ ἀριθμὸς τῶν συνηγμένων ἐν τῷ νέῳ ἱδρύματι τόμων ὑπερέβαινεν ἤδη τὰς ἑβδομήκοντα χιλιάδας. Ἡ μία τὸ πρῶτον καταληφθεῖσα αἴθουσα ἐνωρὶς δὲν ἐπήρκει πρὸς τοποθέτησιν τῶν βιβλίων· προσετέθησαν ἄλλαι ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην· κατελήφθησαν τὰ ὑπόγεια· αἱ θῆκαι ἔπαυον πληροῦσαι τοὺς πέριξ μόνον τοίχους τῶν αἰθουσῶν, ἀλλ' ἐχώριζον πλέον αὐτὰς μέσας, μόλις ἀφίνουσαι στενοὺς διαδρόμους ἐν μέσῳ τῶν δωματίων.

Οἱ παρακολουθήσαντες τὴν οὕτως εἰπεῖν αὐτόματον γέννησιν τοῦ νέου ἐκείνου πνευματικοῦ κέντρου δὲν θὰ λησμονήσωσι βεβαίως ποτὲ τὴν ἐν αὐτῷ κίνησιν καὶ ζωήν, τὴν ἄνοιξιν τῶν κιβωτίων τῶν στελλομένων παρὰ τῶν κυβερνήσεων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ ἐξ Ἀμερικῆς, παρὰ τῶν βιβλιοπωλῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἐμπόρων τῆς Δύσεως, παρὰ φιλομούσων δωρητῶν, τὰς ἀπολαύσεις ἃς ἐγέννα εἰς τοὺς μελετητὰς ἡ ἄφιξις νέων πολυτίμων ἀγορῶν ἢ δωρεῶν, ἡ πρόσκτησις σπανίων ἢ νεοφανῶν βιβλίων, ἡ συρροὴ τῶν βιβλιοδετῶν, ἐρχομένων πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν συγχρόνως μετὰ πυρετώδους δραστηριότητος παρεχομένων παραγγελιῶν. Ἡ ἐπίσκεψις τῆς βιβλιοθήκης ἐν ἐκείνοις τοῖς πολυκινήτοις χρόνοις ἐνθύ-

μιζεν αὐτόχρημα τὰς σκηνὰς τὰς ἡμερῶν τῆς Ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων ἐν Ἰταλίᾳ. Ἐνόμιζέ τις, ὅτι εὑρίσκετο ἐν τῇ μεσαιωνικῇ Φλωρεντίᾳ, ἐν Ῥώμῃ ἢ ἐν Βενετίᾳ. Καὶ ἐν μέσῳ τοῦ πολυδαιδάλου ἐκείνου λαβυρίνθου, τῆς ζωηρᾶς ἐκείνης εἰκόνος τὸ κέντρον κατεῖχε δίκην ἄλλου τινὸς Λαυρεντίου Μεδίκου πρόσχαρος, γελαστός, ἀκτινοβολῶν ὑπὸ χαρᾶς ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ τῆς δημιουργίας, ἀεικίνητος ὁ Τιμολέων, μετὰ στοργῆς ἐπιδεικνύων πρὸς τοὺς προσερχομένους φιλοβίβλους τὰ νέα προσκτήματα, ἀναγινώσκων τὰς ἐπιστολὰς τῶν γενναίων δωρητῶν, εὐλογῶν τὸν Κύπαν, τὸν Σάθαν, τὸν Κορωνιόν, τὸν Ζαρίφην, τὸν Τοπάλην, τοὺς Βαλαωρίτας, τὸν Χωρέμην, τὴν χήραν τοῦ Σοφοκλέους Οἰκονόμου, τὸν Βαλλιάνον, τοὺς ἀδελφοὺς Μελᾶ καὶ Ψυχάρη, τὸν Αἰμίλιον Τυπάλδον καὶ τόσους, τόσους ἄλλους. Ἐν μέσῳ δὲ τοῦ νεοκτήτου πλούτου τοῦ ἱδρύματος εἴπερ τινὰ καὶ ἄλλα ἦσαν ἐπιδείξεως ἄξια αἱ συλλογαὶ τῶν πολιτικῶν καὶ ἱστορικῶν ἔργων, τὸ ἀναγνωστήριον τῶν ξένων περιοδικῶν καὶ ἡ πλουσιωτάτη συναγωγὴ τῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων, εἰς ἣν μετ' ἰδιαζούσης στοργῆς ἠσχολεῖτο ὁ ἱδρυτὴς καὶ ἔφορος τῆς Βιβλιοθήκης. Ἀλλὰ καὶ χειρόγραφα μεσαιωνικὰ καὶ ἔγγραφα τοῦ ἀγῶνος πολυάριθμα προσεπήρχοντο εἰς τοὺς θησαυροὺς ἐκείνους, ὧν ἕνα ἕκαστον ἐπεδείκνυεν ὡς ἴδιον μετὰ φιλοστοργίας γεννήτορος, ὅστις ἔχαιρε φανταζόμενος ἑαυτὸν οἱονεὶ τὸν πατέρα τῆς πολυμελεστάτης ἐκείνης οἰκογενείας, μὲ τὴν ὁποίαν ἡ γενναιοδωρία τῶν Πανελλήνων ἐφιλοτιμεῖτο νὰ εὐτυχίζῃ τὸν ἄτεκνον ἐκεῖνον δημιουργὸν πνευματικοῦ καὶ ἐθνικοῦ πλούτου. Μετὰ τῆς αὐτῆς δὲ πολυζήλου μερίμνης μεθ' ἧς ἐπλούτιζε τὴν βιβλιοθήκην ἐφρόντιζε φιλοκάλως καὶ περὶ τῆς κομψῆς καὶ πολυτελοῦς ἀμφιάσεως τῶν προσκτημάτων, ὑπάρξας ὄχι μόνον ἱδρυτὴς τοῦ νέου τούτου μεγάλου πνευματικοῦ κέντρου, ἀλλὰ καὶ ὁ κυριώτατος εἰσηγητής, εἰς ὃν ὀφείλεται ἡ ἀνάπτυξις τῆς φιλοκαλίας τῶν βιβλιοδετῶν τῶν Ἀθηνῶν.

Τὴν αὐτὴν δὲ πυρετώδη δραστηριότητα καὶ τὸν αὐτὸν ζῆλον ἀπέδειξεν ὁ Φιλήμων καὶ κατὰ τὴν ἵδρυσιν ἄλλου κέντρου ἔχοντος μέγαν προορισμὸν καὶ ἐκπληροῦντος μεγάλην ἐθνικὴν ἀνάγκην. Ὀλίγοι ἴσως εἶνε οἱ γινώσκοντες, ὅτι ἐκεῖνος ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος πρόεδρος εἰς ὃν ἀνέθηκαν τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας οἱ ἱδρύσαντες αὐτὴν ἐν ἔτει 1883. Τεταγμένος ἐν τοῖς πρώτοις παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτοῦ ὡς ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑταιρίας, δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὴν ἀγάπην μεθ' ἧς ἀόκνως εἰργάζετο παρορμῶν πάντα εὔπορον εἰς ὑποστήριξιν τοῦ νεοφανοῦς ἔργου, ἐπιστέλλων πρὸς τοὺς ἐν τῇ ξένῃ φιλοπάτριδας Ἕλληνας, ὑποστηρίζων διὰ παντὸς τρόπου τὸν εὐγενῆ τοῦ νέου σωματείου ἀγῶνα ἐν αἷς ἡμέραις δὲν ὑπῆρχον πολλοὶ οἱ ἐννοοῦντες καὶ προάγοντες τὸν σκοπὸν αὐτοῦ. Οἵων δ' ἐνεφορεῖτο αἰσθημάτων, καταδεικνύουσιν αἱ λέξεις δι' ὧν ἐπρολόγισε σαφηνίζων τῆς Ἑταιρίας τὸν σκοπὸν κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ πρώτου τεύχους τοῦ Δελτίου αὐτῆς. «Ἡ Ἑταιρία, ἔλεγεν, ἀνέλαβε τὸ ἔργον τῆς περισυναγωγῆς πάντων τῶν μνημείων τοῦ ἑλληνικοῦ βίου, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐκλείψεως αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐλευθέρου κόσμου καὶ καθ' ἃς ἡμέρας ἐτέλει τὸ ἑλληνικὸν Γένος δοῦλον ταύτῃ ἢ ἐκείνῃ τῇ ξένῃ κατακτήσει. Οὐδὲν ξένον τῇ μελέτῃ ἡμῶν ἐκ τῶν ἀφορώντων εἰς τὸν καθ' ὅλου βίον τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, εἴτε τὸν κατ' οἶκον, εἴτε τὸν κατ' ἐκκλησίαν, εἴτε τὸν κατὰ τοὺς ποικίλους κλάδους τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας. Δέον ἵνα περισυναχθῇ καὶ αὐτὸ τὸ σμίκριστον λείψανον καὶ αὐτὸ τὸ περιφρονούμενον θρύμμα τῆς ἐκλιπούσης ὑπάρξεως, διότι πολλάκις ἡ λύσις σπουδαιοτάτων ἀπορίων καὶ θεμελιωδῶν προβλημάτων ἤρτηται ἀπὸ τῆς διασώσεως ἑνὸς ἀσημάντου λειψάνου. Ἡ ἐπιστήμη ἀπὸ ἑνὸς ὀστοῦ πολλάκις ἀνωκοδόμησεν ὁλόκληρον ζῶον ἐκλιπόν. Ὁ μαργαρίτης εὕρηται ἐν τῷ βορβόρῳ, εἰς τὰ ἔγκατα δὲ τὰ σκοτεινὰ τῆς γῆς τὰ πολύτιμα μέταλλα».

Ἅπαντα τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα δεικνύουσιν, ὅτι ὁ Φιλήμων ἐπεδίωκεν ἐν τῷ βίῳ τὴν ἐκτέλεσιν ἐθνικῶν ἰδεωδῶν καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν πνευματικῶν τῆς κοινωνίας ἀναγκῶν, κατορθόνων διὰ τοῦ ζήλου αὐτοῦ νὰ φέρῃ εἰς αἴσιον πέρας ὅσα πᾶς τις ἄλλος ἤθελε θεωρήσει ἀνέφικτα.

Ἀλλὰ τὸ κορύφωμα τῆς τοιαύτης αὐτοῦ ἐνεργείας ἐπέθηκε διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὸ ἔργον τῆς τελέσεως τῶν διεθνῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων. Εἶνε πρόσφατος ἀκόμη ἡ μνήμη τῶν δισταγμῶν καὶ τῆς ἀμφιταλαντεύσεως, ἥτις προηγήθη τῆς τελέσεως αὐτῶν, τῶν δυσχερειῶν καὶ τῶν μόχθων οἵτινες ἀπητήθησαν πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτῶν. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἔθνους ὅλου ἐδονήθη ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ τοῦ μεγάλου ἐκείνου θεάματος· ἡ φιλοτιμία ὅλου τοῦ ἑλληνισμοῦ συνεδέθη πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐπιτυχοῦς αὐτῶν διεξαγωγῆς. Διὰ τοῦτο εἰς ὅλον τὸ ἔθνος ἀνήκει ἡ τιμὴ τῆς ἐπιτυχίας. Ἀλλὰ τὸ ἔθνος δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα μόνον νὰ ἐπιζητῇ τοὺς ὑπευθύνους ἐθνικῶν συμφορῶν, ἔχει δὲ καὶ τὸ καθῆκον νὰναμιμνήσκηται τῶν πρωτεργατῶν τῶν εὐτυχιῶν αὐτοῦ. Προκειμένου δὲ περὶ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, οὐδεὶς δικαιοῦται νὰ λησμονήσῃ, ὅτι εἰς τέσσαρας ἄνδρας ἐκ τῶν πολλῶν ἐργασθέντων ὀφείλεται μάλιστα ἡ ἀποδοχὴ τῆς εὐθύνης ἐπὶ τῇ τελέσει αὐτῶν καὶ ἡ τιμὴ ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ. Οὗτοι δὲ εἶνε ὁ Διάδοχος τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου, ὁ Γεώργιος Ἀβέρωφ, ὁ Δημήτριος Βικέλας καὶ ὁ Τιμολέων Φιλήμων. Τούτων ὁ Βικέλας ὑπῆρξεν ἐν τῇ ἐγνωσμένῃ αὐτοῦ φιλοπατρίᾳ ὁ κρίκος ὁ συνδέσας τὴν Δύσιν μετὰ τῆς ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐν τῇ εὐσιώνῳ αὐτοῦ αἰσιοδοξίᾳ ἐπιμείνας εἰς τὸ νὰ δεχθῶμεν τὴν ἐπιβολὴν ἣν διὰ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ προσέφερεν εἰς ἡμᾶς ἡ Δύσις. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐπέθηκεν εἰς τὸ ἔργον τὴν αἴγλην τοῦ θρόνου καὶ τὴν ὁρμὴν φιλοτιμίας νεανικῆς συνδυαζομένης πρὸς μέριμναν ἡγεμόνος. Ὁ Ἀβέρωφ ἐπέχυσε τὰς εὐλογίας τῆς ἠπειρωτικῆς του καρδίας, καὶ ἐνεύρωσε τὸ ἔργον διὰ τῆς γενναίας δωρεᾶς πλούτου ἐντίμως κτηθέντος καὶ συγκινουμένου πρὸς πᾶσαν πατριωτικὴν σκέψιν. Ὁ δὲ Φιλήμων τέλος ὡς γενικὸς γραμματεὺς τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ὑπῆρξεν ὁ μοχλὸς ὁ τὰ πάντα κινῶν, τὸ πνεῦμα τὸ τὰ πάντα φωτίζον, ἡ καρδία ἡ τὰ πάντα αἰσθανομένη. Εἰς τὸ γραφεῖον αὐτοῦ συνεκεντροῦντο ὅλα τὰ νήματα τῆς πολυπλόκου ἐργασίας, εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπετυποῦντο ὅλαι αἱ συγκινήσεις. Ὑπῆρξαν στιγμαὶ ἀμφιβολίας καὶ κοπώσεως δι' ἅπαντας τοὺς ἐργασθέντας. Μόνος ἐκεῖνος διετήρησεν ἀμείωτον μέχρι τῆς ἐσχάτης ὥρας τὴν γαλήνην του καὶ τὴν αἰσιοδοξίαν, τὴν πίστιν τὴν ἀκράδαντον εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ εἰς τὴν φιλοτιμίαν καὶ αὐτοθυσίαν τῶν τέκνων τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἡ ἐπιτυχία ἐδικαίωσε τὰς ἐλπίδας του, καὶ ἡ νίκη ἔστεψε τοὺς ἀγῶνάς του. Ἄνευ ὑπερβολῆς δικαιούμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὑπῆρξε τῶν νέων Ὀλυμπιονικῶν ὁ πρῶτος.

Ἀλλ' ἡ ἐπιτυχία καὶ ἡ νίκη δὲν ἀπεκοίμιζον αὐτόν. Ἐν μέσῳ τοῦ πυρετοῦ τῆς ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς ἐργασίας του ὄνειρον αὐτοῦ ἦτο ἡ ἀνέγερσις μεγαλοπρεποῦς μεγάρου πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν θησαυρῶν οὓς συναπεκόμισε. Τὸ ὄνειρον ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ εὐτυχῶν νὰ βλέπῃ τὰ ἐθνικά του ὄνειρα πραγματοποιούμενα ἰδεολόγος ἐκεῖνος θὰ ἠδύνατο νὰ πραγματώσῃ ποτέ, ἐσβέσθη ὑπὸ τῆς φορᾶς τῶν πολιτικῶν πραγμάτων. Μετὰ δὲ τὴν ἀλησμόνητον μέθην τῶν ἡμερῶν τοῦ Σταδίου νέον ὄνειρον ἐπλήρωσε τὴν ψυχὴν τοῦ φαντασμαγοροῦντος, ἡ οἰκοδόμησις ὀλυμπιακοῦ μεγάρου καὶ ἡ τακτικὴ κατὰ τετραετίαν τέλεσις Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ἐν ταῖς Ἀθήναις, μεταβαλλομέναις εἰς διεθνὲς κέντρον ἀπολαύσεων πανηγυρικῶν. Τὸ ὄνειρόν του ἀνέκοψαν τοῦ ἔθνους ἄλλαι ἐπιβλητικώτεραι ἀνάγκαι καὶ συμφοραί. Ἀλλ' αἱ ἰδέαι δὲν θνήσκουσι, καὶ, ἂν ἴδωμεν μεταβαλλομένην ποτὲ καὶ ταύτην αὐτοῦ τὴν τελευταίαν φαντασμαγορίαν εἰς ὕπαρξιν αἰσθητήν, τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸ ἔθνος θὰ ἐνθυμηθῇ νὰ καταθέσῃ στέφανον εὐγνωμοσύνης ἐπὶ τοῦ τάφου ἐκείνου, ὅστις τὸ ἠγάπησε θερμῶς, ἐκείνου ὃν ἐθάψαμεν θρηνοῦντες, ἐστεμμένον μὲ νωπὰς ἀκόμη τὰς δάφνας τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων.

Σπυρ. Π. Λαμπρος

ΤΑ ΝΕΑ ΘΡΑΝΙΑ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Συναφὴς πρὸς τὴν ἵδρυσιν τελείων οἰκοδομημάτων τῶν Δημοτικῶν Σχολείων εἶνε ἡ περὶ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς τῶν θρανίων ἐργασία — ἣν ὑπέβαλεν ὡσαύτως ὑπὸ τύπον Β. Διατάγματος μήπω δημοσιευθέντος ὁ αὐτὸς Νομομηχανικὸς κ. Καλλίας.

Τὸ Διάταγμα τοῦτο συνοδεύεται διὰ μακροσκελοῦς δικαιολογητικῆς ἐκθέσεως ἐξ ἧς ἀποσπῶμεν τὰ ἀκόλουθα ὡς δίδοντα πλήρη ἰδέαν τῆς ὠφελιμότητος τοῦ μέτρου.

Διδακτήριον, λέγει ἡ ρηθεῖσα ἔκθεσις τοῦ μηχανικοῦ, ἐμβαδοῦ καὶ χωρητικότητος ἐπαρκοῦς, φωτισμοῦ ἀβλαβοῦς διὰ τὴν ὅρασιν, θερμάνσεως καὶ ἀερισμοῦ ἐπιστημονικοῦ, δηλαδὴ πληροῦν πάντας τοὺς ὑπὸ τῆς ὑγιεινῆς ἐπιβαλλομένους ὅρους, οὓς διελάβομεν ἐκτενῶς ἐν τῷ Διατάγματι περὶ κατασκευῆς τῶν σχολείων τοῦ 1894, δὲν ἐξασφαλίζει τὰ παιδία ἢ κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον ἀπὸ τῶν ἐπαπειλούντων τὴν ὑγείαν αὐτῶν ἐν τοῖς σχολείοις κινδύνων, ὅταν τὰ θρανία εἶναι κακότεχνα καὶ δυσανάλογα πρὸς τὰ ἀναστήματα τῶν μαθητῶν.

Ὡς ἔχουσι παρ' ἡμῖν κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ θρανία παρουσιάζουσι δύο μέγιστα ἐλαττώματα· 1ον ἡ μεταξὺ τοῦ θρανίου καὶ τοῦ γραφείου κατακάθετος ἀπόστασις εἶναι μεγαλητέρα τοῦ δέοντος· 2ον ἡ μεταξὺ τοῦ ἐσωτερικοῦ χείλους τοῦ γραφείου καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ χείλους τοῦ θρανίου ὁριζοντία ἀπόστασις εἶναι ἐπίσης μεγάλη.

Τὰ ἐλαττώματα ταῦτα εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἐπιδρῶσιν ὀλεθρίως ἐπὶ τῆς ὑγείας τῶν παιδίων. Αἱ γνωματεύσεις ἁπάντων τῶν σοφῶν, ὑγιεινολόγων, ἰατρῶν, μηχανικῶν συμφωνοῦσιν ὅτι ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης κακῆς κατασκευῆς τῶν θρανίων ἡ ἐν γένει ὑγεία τῶν παιδίων παραβλάπτεται, ὅτι ἡ σπονδυλικὴ αὐτῶν στήλη ἀποκλίνει τῆς κατακαθέτου αὐτῆς θέσεως, ὅτι καὶ οἱ ὦμοι αὐτῶν ἀνομοίως ἀναπτύσσονται καὶ ὁ εἷς τούτων ὀγκωδέστερος καὶ ὑψηλότερος γίνεται, ὅτι τέλος καὶ μυωπικὰ ταῦτα καθίστανται.

Τὰ δυσάρεστα ταῦτα ἀποτελέσματα δὲν παρετηρήθησαν βεβαίως ἐφ' ὅλων τῶν φοιτησάντων εἰς τὰ σχολεῖα παιδίων, τὰ καχεκτικῆς ὅμως ἰδιοσυγκρασίας παιδία, τὰ λυμφατικά, ἀναιμικά, καὶ ἰδίως τὰ κοράσια ὡς ἐκ τοῦ λεπτοτέρου αὐτῶν ὀργανισμοῦ, δὲν ἀποφεύγουσιν ἀτιμωρητὶ τὴν δοκιμασίαν. Ὁ Ἑλβετὸς ἰατρὸς Γκιγγιὼμ ἐν τῷ περισπουδάστῳ αὐτοῦ συγγράμματι περὶ τῆς ὑγιεινῆς τῶν σχολείων ἀναφέρει ὅτι ἐπὶ 350 παιδίων παρετήρησε 62 περιπτώσεις ἀποκλίσεως τῆς σπονδυλικῆς στήλης, καὶ ἐπὶ 381 κορασίων 156 περιπτώσεις ἀποκλίσεως κατὰ τὸ

μᾶλλον ἢ ἧττον προκεχωρημένης· δηλαδὴ 40 τοῖς ἑκατὸν μεταξὺ τῶν κορασίων καὶ 20 τοῖς ἑκατὸν μεταξὺ τῶν παιδίων ὑπόκεινται εἰς τὰς ὀλεθρίας συνεπείας ἑνὸς κακοῦ καὶ δυσαναλόγου θρανίου.

Ὁ ἐκ Βερολίνου ἰατρὸς Ὄϋλεμβουργ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐγκύψας θέματος ἀναφέρει ὅτι ἐπὶ 300 περιπτώσεων ἀποκλίσεως τῆς σπονδυλικῆς στήλης 267 πρέπει νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὰ ἀνθυγιεινὰ θρανία καὶ σχολεῖα.

Ὁ ἐκ Ζυρίχης ἰατρὸς Φρέϋ ἰσχυρίζεται ὅτι τὰ τρία τέταρτα τῶν περιπτώσεων τῆς ἀποκλίσεως τῆς σπονδυλικῆς στήλης πρέπει νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὰ θρανία.

Ὁ ἰατρὸς Κὼν ἐξετάσας τοὺς ὀφθαλμοὺς δέκα χιλιάδων παιδίων εὗρεν ὅτι 1700, ἤτοι 17 τοῖς ἑκατὸν, εἶχον ἐξησθενημένην τὴν ὅρασιν. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ δὲ τούτου πάλιν οἱ 1000 μαθηταὶ ἦσαν μύωπες, ἤτοι 10 τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τοῦ ὁλικοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν. Ἡ μυωπία δὲ αὕτη πλὴν 2 τοῖς ἑκατόν, ἥτις ἀποδοτέα εἰς κληρονομικοὺς λόγους, ὀφείλεται εἰς τὴν κακὴν κατασκευὴν τῶν θρανίων, ἅτινα ἀναγκάζουσι τὰ παιδία νὰ κύπτωσι πολὺ πλησίον τοῦ βιβλίου ἢ τετραδίου γραφῆς, καὶ εἰς τὸν ἀνεπαρκῆ καὶ κακὸν φωτισμὸν τῆς τάξεως.

Ἅπαντες ἐν γένει οἱ ἀπὸ τοῦ 1850 καὶ ἐντεῦθεν ἀσχοληθέντες ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου σοφοὶ ἔκ τε τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς ἀνεγνώρισαν ὁμοφώνως τὴν ἐπιβλαβῆ ἐπὶ τῆς ὑγείας τῶν μαθητῶν ἐπίδρασιν τοῦ δυσαναλόγου καὶ εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε κατασκευαζομένου θρανίου καὶ κατέληξαν εἰς κοινὸν συμπέρασμα ὅτι τὰ θρανία πρέπει νὰ προσαρμόζωνται εἰς τὸ ἀνάστημα τοῦ παιδίου.

Ἐπὶ τῶν παρατηρήσεων καὶ γνωματεύσεων τῶν σοφῶν τούτων στηριζόμενος ὁ Γάλλος μηχανικὸς Καρδὸ πρὸς ἐξεύρεσιν τοῦ ἀντιστοιχοῦντος τύπου θρανίου δι' ἕκαστον ἀνάστημα μαθητοῦ διήρεσε τὰ ἀναστήματα τῶν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα φοιτώντων παιδίων εἰς πέντε κατηγορίας, ὥρισε δὲ δι' ἑκάστην κατηγορίαν ἰδιαίτερον τύπον θρανίου. Πρὸς προσδιορισμὸν δὲ τῶν διαστάσεων τῶν διαφόρων μερῶν ἑκάστου θρανίου προέβη εἰς τὰς ἑξῆς καταμετρήσεις:

1ον. Τοῦ ὕψους τῆς κνήμης, ἀπὸ τοῦ ἐδάφους μέχρι κάτωθι τῆς ἀρθρώσεως τοῦ γόνατος· διότι πρέπει ὅταν τὸ παιδίον κάθηται ὁ ποῦς αὐτοῦ νὰ στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὁ δὲ μηρὸς μετὰ τῆς κνήμης νὰ σχηματίζῃ γωνίαν ὀρθήν.

2ον. Τοῦ μήκους τοῦ μηροῦ· διότι τὰ τρία πέμπτα αὐτοῦ δίδουσι τὸ πλάτος τοῦ καθίσματος.

3ον. Τοῦ ὕψους τῆς ἀρχῆς τοῦ στομάχου καθημένου τοῦ παιδίου ἀπὸ τοῦ πατώματος· διότι τὸ ὕψος τοῦτο δίδει τὸ ὕψος τοῦ γραφείου.

4ον. Τοῦ ὕψους τοῦ καθίσματος ἀπὸ τῶν ἰσχίων τοῦ καθημένου παιδίου· διότι τὸ ὕψος τοῦτο ἠὐξημένον κατά τινα ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου δίδει τὸ ὕψος τῆς ἀνωτέρας κόψεως τοῦ ἐρεισινώτου ἀπὸ τοῦ καθίσματος.

5ον. Τοῦ πάχους τοῦ σώματος· διότι τὸ πάχος τοῦτο ἠὐξημένον κατά τινα ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου δίδει τὴν ὁριζοντίαν ἀπόστασιν μεταξὺ τοῦ ἐρεισινώτου καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ χείλους τοῦ γραφείου.

Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν καταμετρήσεων τούτων, ἃς ἔσχε τὴν θαυμασίαν ὑπομονὴν νὰ ἐπεκτείνῃ ἐπὶ 3941 μαθητῶν τῶν ἐν Παρισίοις σχολείων ἡλικίας 6—13 ἐτῶν, ἐξήγαγε τοὺς μέσους ὅρους συμφώνως δὲ πρὸς αὐτοὺς κατεσκεύασε τοὺς

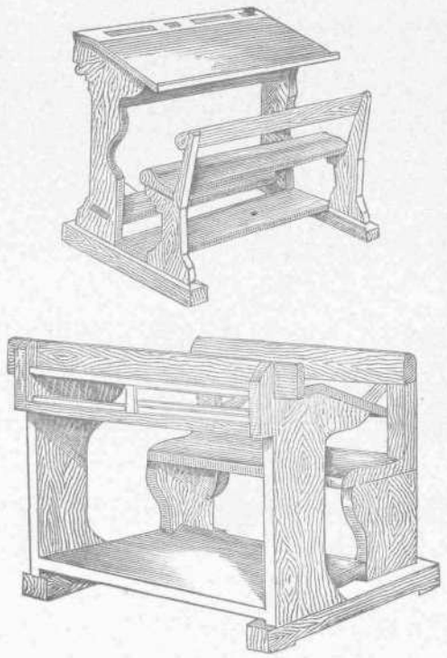

Τύποι ὑγιεινῶν ἀγροτικῶν θρανίων διὰ δύο μαθητάς.

ἐν χρήσει ἐν Γαλλίᾳ πέντε τύπους θρανίων διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα.

Μὴ ὑπαρχούσης διαφορᾶς ὡς πρὸς τὰς ἀναλογίας τῶν διαφόρων μελῶν τοῦ σώματος ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀναστήματος μεταξὺ τῶν παρισινῶν παιδίων καὶ τῶν ἡμετέρων ὁ Ἕλλην μηχανικὸς ἔκρινεν ὅτι ἠδύνατο εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ Καρδὸ ἐξαχθέντας μέσους ὅρους ἐν τῇ κατασκευῇ τῶν θρανίων ἀπαραιτήτων ἀποστάσεων καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τούτων διετύπωσε τὰς διαστάσεις τῶν διαφόρων μερῶν πέντε τύπων θρανίων.

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ ἐπίσημα πορίσματα τῶν ὑγιεινολόγων, καὶ λαμβάνοντες πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι 160 χιλιάδες παιδίων φοιτῶσιν ἐν τοῖς σχολείοις τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἑλλάδι, ἐξάγομεν τὸ συμπέρασμα ὅτι 20 καὶ πλέον χιλιάδες Ἑλληνοπαίδων καθ' ἑκάστην ἑξαετῆ διάρκειαν τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως θέλουσι διαφεύγει τοὺς ἄνω ἐπισήμως βεβαιωμένους κινδύνους κατὰ τῆς ὑγείας αὐτῶν διὰ τῶν προτεινομένων μέτρων.

Ὅπως δὲ ἡ Κυβέρνησις σὺν τῇ κατασκευῇ τῶν δημοτικῶν σχολείων δυνηθῇ συγχρόνως νὰ διατάξῃ καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν ὑγιεινῶν τούτων θρανίων διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ἀνάγκη παρίσταται, ἐπειδὴ περὶ τούτου οὐδεὶς νόμος προνοεῖ, νὰ τροποποιηθῇ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ νόμου ΒΤΕ' τοῦ 1895 περὶ ἐκπαιδευτικῶν τελῶν, προστιθεμένου ὅτι ἐπιτρέπεται διὰ τῶν χρημάτων τούτων σὺν τῇ κατασκευῇ τῶν κτιρίων καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν θρανίων τῶν δημοτικῶν σχολείων κατὰ τοὺς ἐγκεκριμένους τύπους.

Κατὰ τοὺς τύπους τούτους τὰ θρανία εἶνε διὰ δύο μαθητὰς ἕκαστον, ἔχουσι μῆκος 1μ 10, μεταξὺ δὲ τῶν θρανίων ὑπάρχουσι διάδρομοι. Τὸ σύστημα τοῦτο τῶν θρανίων εἶναι τὸ ἄριστον ὑπὸ παιδαγωγικὴν ἔποψιν· διευκολύνει τὴν ἔξοδον καὶ τὴν ὀρθοστασίαν ἐν τοῖς διαδρόμοις τῶν ἐξεταζομένων καὶ προσευχομένων παιδίων, ἔχει δ' ἐφαρμοσθῇ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ταῖς πλείσταις πεπολιτισμέναις χώραις.

Ἐν Ἀμερικῇ καὶ Ἀγγλίᾳ ἔχει ἐφαρμοσθῇ καὶ τὸ σύστημα ἑνὸς θρανίου δι' ἕκαστον παιδίον, ὅπερ ὅμως εἶνε δαπανηρὸν καὶ ὑπὸ ἔποψιν ἐμβαδοῦ αἰθούσης καὶ κατὰ συνέπειαν κτιρίου, καὶ ὑπὸ ἔποψιν κατασκευῆς θρανίου.

Ἐν τῷ περὶ θρανίων Διατάγματι τούτῳ, πλὴν τῶν γενικῶν ὑγιεινῶν ὅρων, οὓς διαλαμβάνει ὅτι πρέπει νὰ πληροῖ πᾶν θρανίον, εἴτε μὲ κινητὸν εἴτε μὲ ἀκίνητον γραφεῖον δι' ἕκαστον ἀνάστημα μαθητοῦ, περιέχονται χάριν ὁδηγίας τύποι ἢ ἐξωτερικαὶ μορφαὶ τοῦ συνόλου δύο μετ' ἀκινήτου γραφείου θρανίων, προτιμηθέντων ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ συσταθεισῶν ἐπιτροπῶν ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ διὰ τοὺς ἀγροτικοὺς δήμους, καὶ οἵτινες εἶναι στερεώτατοι ἁπλούστατοι καὶ δὲν ἀπαιτοῦσιν οὐδεμίαν ξυλουργικὴν ἱκανότητα, ὥστε καὶ ὁ τυχὸν ξυλουργὸς νὰ δύναται νὰ κατασκευάσῃ ἢ ἐπισκευάσῃ αὐτούς. Ἡ ἁπλότης δὲ αὕτη καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ εὐθηνία των δὲν ἐμποδίζει νὰ πληρῶσι τοὺς ὑγιεινοὺς ὅρους τοῦ Διατάγματος, καὶ νὰ εἶναι τοσοῦτον ὑγιεινὰ τὰ θρανία ταῦτα, ὅσον καὶ τὰ παρὰ τοῦ τελειοτέρου ἐργοστασίου τῶν πόλεων κατασκευαζόμενα· διότι ὡς εἴπομεν τὸ ὑγιεινὸν τοῦ θρανίου ἔγκειται μόνον ἐν τῇ ἀναλογίᾳ τῶν διαστάσεων τῶν διαφόρων αὐτοῦ μερῶν. Τοὺς τύπους τῶν ἀγροτικῶν τούτων ὑγιεινῶν θρανίων δημοσιεύομεν, ἐπιφυλασσόμενοι νὰ διαλάβωμεν ἐκτενέστερον περὶ τοῦ ὅλου Διατάγματος ἅμα ὡς τοῦτο δημοσιευθῇ. Φρονοῦμεν ἄλλως ὅτι τῶν ἁπλῶν τούτων καὶ εὐθηνῶν θρανίων ἡ χρῆσις δύναται νὰ καθιερωθῇ παρ' ἡμῖν, ἀφοῦ εἶνε τόσον εὐχερὴς ἡ κατασκευή, καὶ πρὸ τῆς ἐπισήμου ἐπιβολῆς αὐτῶν.

Χ***

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ.

Πρὸ τριῶν περίπου μηνῶν μία τῶν ἐγκριτοτέρων φιλολογικῶν ἐπιθεωρήσεων τῶν Παρισίων, ἡ ἐπιλεγομένη «Κυανῆ» ὡς ἐκ τοῦ χρώματος τοῦ ἐξωφύλλου της, ὑπέβαλεν εἰς ὀνομαστοὺς ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀξιώματι Γάλλους τὸ ζήτημα ἐὰν καὶ κατὰ πόσον ὁ τύπος ἐκπληροῖ τὸν προορισμόν του, ἐὰν ἀληθῶς νοσεῖ ἡ δημοσιογραφία, ἐὰν ἡ νόσος εἶναι ἀθεράπευτος ἢ ἰάσιμος, ὁποῖα τὰ μέσα τῆς θεραπείας, καὶ ἐὰν ἐπὶ τέλους εἶναι δυνατόν, διατηρουμένης τῆς πλήρους ἐλευθερίας τοῦ τύπου, νὰ ἐξευρεθῇ τρόπος ὥστε νὰ ἀναλάβῃ οὗτος καὶ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀληθῆ του ἀποστολήν, — ἀποστολὴν κοινωνικῆς διαπλάσεως.

Παρεκτὸς τῆς οὕτω, κατ' ἰδίαν, ζητηθείσης γνωμοδοτήσεως, ἡ «Κυανῆ Ἐπιθεώρησις», θέλουσα νὰ δώσῃ γενικώτερον χαρακτῆρα εἰς τὴν ἔρευναν, ἐδημοσίευσε (τὴν 4 Δεκεμβρίου λήξαντος) διατριβὴν ἐκθέτουσαν τὸ ζήτημα καὶ προκαλοῦσαν τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἔκφρασιν γνώμης παρὰ τῶν ἀναγνωστῶν της ἐν γένει.

Τὴν διατριβὴν ἔγραψε καὶ ὑπέγραψεν, ἐν ὀνόματι τῆς Διευθύνσεως, ὁ κ. Henri Bérenger. Τὸ ὄνομα τοῦ κ. Bérenger ἔγεινε πρό τινων ἐτῶν γνωστὸν ὡς πρώτου προέδρου τοῦ τότε ἱδρυθέντος εἰς Παρισίους Φοιτητικοῦ Συλλόγου, τὴν δὲ ἐκλογὴν τῶν συνηλικιωτῶν του δὲν ἐβράδυναν νὰ δικαιώσουν τὰ φιλολογικὰ πρωτόλεια τοῦ νεαροῦ προέδρου. Τὸ νεωστὶ δημοσιευθὲν μυθιστορημά του ἡ Βορὰ (la Proie), ἀπεικονίζον φάσεις τοῦ συγχρόνου πολιτικοῦ βίου, τὸν ἀνέδειξεν ὡς ἕνα τῶν καλλιτέρων μεταξὺ τῶν συγγραφέων τῆς νεωτέρας εἰς Γαλλίαν γενεᾶς. Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι τὸ ἐν λόγῳ ἄρθρον τῆς «Κυανῆς Ἐπιθεωρήσεως» εἶναι ἄξιον τοῦ γράψαντος.

Ἡ ἐφημερίς, λέγει ἐν συνόψει ὁ κ. Bérenger, εἰσδύουσα πανταχοῦ, πανταχοῦ ἐξασκεῖ τὴν ἐπίδρασίν της. Οὐδεὶς διαφεύγει αὐτήν· οὐδεὶς ἠμπορεῖ ν' ἀπομονωθῇ ἐντελῶς, μένων ἔξω τῆς κοινωνικῆς ἀτμοσφαίρας, τὴν ὁποίαν ἡ ἐπίδρασις αὕτη δημιουργεῖ. Ἡ ἐφημερὶς κατέστη τόσον ἀναγκαία, ὥστε ἡ στέρησίς της ἀποτελεῖ ποινὴν μὴ ἐπιβαλλομένην οὔτε εἰς τοὺς φυλακισμένους. Ἡ παντοδυναμία τῆς ἐφημερίδος συνίσταται εἰς τοῦτο: ὅτι δὲν ἐπιβάλλει τὴν θέλησίν της δι' ἐπιτάξεως, ἀλλὰ ἐξ ὑποβολῆς· κατὰ τὸ φαινόμενον ἐπαγγέλλεται τὴν χειραφέτησιν τῆς κοινῆς γνώμης, ἀλλὰ πράγματι ἐνεργεῖ τὴν ὑποδούλωσίν της. Ὅπως δήποτε, καλὸς ἢ κακός,

ψευδόμενος ἢ φιλαλήθης, πρόξενος διαφθορᾶς ἢ ὑπέρμαχος τοῦ δικαίου, ὁ τύπος εἰς ἔθνη ἐλεύθερα εἶναι σήμερον πανίσχυρος. Ἰσοδυναμεῖ πρὸς εἶδος καθολικῆς ψηφοφορίας, μὴ ὑποκειμένης εἰς ἔλεγχον ἄλλον παρεκτὸς τοῦ προερχομένου παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Ὁ τύπος διαπλάττει τὴν κοινὴν γνώμην, δηλαδὴ τὰ ἤθη, δημιουργεῖ καὶ ὑποσκάπτει τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀτόμων, ἀνυψοῖ καὶ ἀνατρέπει τὰς Κυβερνήσεις, διεκδικεῖ δὲ τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἰσχύος του μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ ὑπερτάτου σημείου τῆς Εἰρήνης ἢ τοῦ Πολέμου!

Ἀλλὰ τὴν παντοδυναμίαν του ταύτην κατὰ τίνα τρόπον ἐχρησιμοποίησεν ὁ τύπος; Καθωδήγησεν ἆρά γε ὀρθῶς τὸν λαόν, ἐφώτισε τοὺς κυβερνῶντας, εἰργάσθη εἰλικρινῶς πρὸς μετάδοσιν ἐξ ἑνὸς μὲν πληροφοριῶν βασίμων, ἐξ ἄλλου δὲ συμβουλῶν ἀμερολήπτων; Ἢ μὴ κατεχράσθη τὴν δύναμίν του, ἐκφαυλίζων καὶ διαστρέφων τὰ πάντα; Μὴ διέφθειρεν ἀντὶ νὰ ἐξαγνίσῃ, μὴ ἐκλόνισε τὸ πρὸς τὴν ἐξουσίαν σέβας, μὴ ἀπεγοήτευσε τὴν ἐκλεκτὴν μερίδα τῆς κοινωνίας διὰ τῶν δυσφημιῶν καὶ τῶν συκοφαντιῶν του; Μὴ συνέτεινε εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς διαφθορᾶς καὶ εἰς τὴν αὔξησιν τῶν ἐγκλημάτων διὰ τῆς δημοσιεύσεως ἐπιφυλλίδων ἀνηθίκων καὶ τῶν εἰς τὰ κακουργιοδικεῖα ἐκτυλισσομένων αἰσχροτήτων;

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται μέχρι τίνος συναισθάνονται οἱ ἐν Γαλλίᾳ τὸν ἐκτραχηλισμὸν τοῦ τύπου καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ τεθῇ φραγμὸς εἰς τὰ ἄτοπά του. Τοῦτο μαρτυρεῖται τρανώτερον ἔτι ἀπὸ τὰς εἰς τὰ ἐρωτήματα τῆς Ἐπιθεωρήσεως δοθείσας ἀπαντήσεις. Εἰς ὀκτὼ συνεχῆ φύλλα της ἐδημοσιεύθησαν ὑπὲρ τὰς εἴκοσι ἐκτενεῖς ἐπιστολαὶ ἀνδρῶν τὰ πρῶτα φερόντων, ἐμβριθῶς πραγματευόμεναι τὸ ζήτημα, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν πολυπληθῶν ἀπαντήσεων ἡ «Κυανῆ Ἐπιθεώρησις» κατεχώρισε, κατ' ἐκλογήν, περὶ τὰ τεσσαράκοντα ἀποσπάσματα.

Τὸ σύνολον τῶν δημοσιευθέντων ἤθελεν ἀποτελέσει βιβλίον ὀγκῶδες ὅσον καὶ ἀξιανάγνωστον. Ἐνόμισα ὅτι ἀπάνθισμά τι ἐξ αὐτῶν συνοπτικὸν δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον, ἰδίως σήμερον ὅτε τὸ ζήτημα τοῦ τύπου ἀνακινεῖται καὶ ἐνταῦθα, ὅτε καὶ ἐνταῦθα πολλοὶ ἀποδίδουν εἰς τὰς παρεκτροπὰς μιᾶς μερίδος τοῦ τύπου καὶ εἰς τὴν ἀτολμίαν τῆς σωφρονεστέρας μερίδος του, μέγα μέρος τῆς εὐθύνης ὅσων συμφορῶν ὑπέστημεν, ὅσων δοκιμασιῶν διερχόμεθα εἰσέτι. Ὅσα εὐγλώττως διετύπωσεν ὁ κ. Bérenger, ὡς πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν ἢ μὴ τοῦ ἀληθοῦς προορισμοῦ τοῦ τύπου τῆς Γαλλίας, δὲν ἐφαρμόζονται μήπως καὶ ἀλλαχοῦ; Ἀληθὲς ὅτι παρεκτὸς τῶν πολλῶν κοινῶν, ὑπάρχουν καὶ πολλὰ τὰ διαφέροντα μεταξὺ τῆς ἐκεῖ καὶ τῆς ἐδῶ δημοσιογραφίας, αἱ δὲ διαφοραὶ δὲν εἶνε πάντοτε ἐπιβαρυντικαὶ δι' ἡμᾶς. «Ἐφημερίδα, ἀνακράζει ὁ κ. Bérenger, μὴ ζῶσαν διὰ σκανδάλων καὶ δυσφημιῶν ἢ ἐκ τῆς μισθώσεώς της εἰς χρηματιστάς, ἐφημερίδα μὴ πωλοῦσαν ἐναλλὰξ τὴν φωνήν ἢ τὴν σιωπήν της, μὴ ἐκμεταλλευομένην τὴν δωροδοκίαν ἢ τὴν ρυπαρογραφίαν, τοιαύτην ἐφημερίδα τὴν σήμερον δὲν γνωρίζομεν». Τοιαύτης γενικῆς καταδίκης δὲν εἶνε εἰσέτι, ἐλπίζω δὲ ὅτι δὲν θ' ἀποδειχθῇ ποτὲ ἄξιος ὁ ἑλληνικὸς τύπος. Ἀλλ' ὅμως ἐκ τῆς γενομένης εἰς Γαλλίαν ἐρεύνης δυνάμεθα νὰ ἐπωφεληθῶμεν καὶ ἡμεῖς καθόσον δύναται καὶ ἐδῶ ἴσως νὰ ἐπαναληφθῇ τὸ λεχθὲν ὑπὸ ἑνὸς τῶν γραψάντων εἰς τὴν «Κυανῆν Ἐπιθεώρησιν», ὅτι «ἡ ἐφημερὶς ἀποτελεῖ τὸ κύριον ἐὰν ὄχι τὸ μόνον ἀνάγνωσμα τοῦ λαοῦ, ὅστις ἔμαθε ν' ἀναγινώσκῃ καὶ δὲν ἔχει τι ἄλλο ν' ἀναγινώσκῃ, κατέχεται δὲ ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ μάθῃ τί συμβαίνει εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὸν ἐπίλοιπον κόσμον. Ἀλλ' ἀντὶ νὰ παιδαγωγῇ τὸν λαὸν ἡ ἐφημερὶς, τὸν διαφθείρει καὶ ζῇ ἐκ τῆς διαφθορᾶς του, ἀντὶ νὰ πραΰνῃ τὰ πάθη του, τὰ ἐξάπτει».

Ἐννοεῖται ὅτι πάντες ὁμολογοῦν τὴν ὕπαρξιν ἐντίμων καὶ ἐναρέτων δημοσιογράφων, ἀλλὰ ψέγονται καὶ οὗτοι καθὸ μὴ φροντίζοντες περὶ ἀνυψώσεως τοῦ ἐπαγγέλματός των διὰ τοῦ χωρισμοῦ των ἀπὸ τοὺς πολλοὺς τοὺς ἐξευτελίζοντας τὸν τύπον. Διατί, ἀνακράζει ὁ διάσημος κ. Sabatier, διατί δὲν λαμβάνουν οἱ σεβόμενοι ἑαυτοὺς δημοσιογράφοι μέτρα προστατευτικὰ κατὰ τῆς ἀλληλεγγύης, ἡ ὁποία τοὺς συνδέει μετὰ συναδέλφων ἀναξίων; — «Αἰτία τῆς παρακμῆς τοῦ τύπου, λέγει ὁ κ. Moulinier, εἶνε ἡ κακὴ ποιότης τοῦ προσωπικοῦ του. Ὁ τύπος σήμερον ἔγεινε τὸ καταφύγιον ἐκείνων ὅσοι μὴ ἔχοντες τὴν δέουσαν ἱκανότητα ἢ ἐπιμονὴν, ἢ τὰ μέσα πρὸς ἔντιμον ἄλλοθεν πορισμὸν, θέλουν ὅμως βίον εὐχάριστον καὶ ἄκοπον. Ἡ δημοσιογραφία φαίνεται εἰς αὐτοὺς ὡς γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ὅπου δύναταί τις νὰ ζήσῃ γράφων περὶ παντὸς, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τίποτε».

«Ὁ διδάσκαλος, λέγει τρίτος, ὁ κ. Vidal, ὁ ἱεροκῆρυξ, ὁ νομοθέτης ὀφείλουν νὰ ἐπιδείξουν προσόντα, κατέχουν τὴν θέσιν των δυνάμει διορισμοῦ ἢ ἐκλογῆς, ἐνῷ διὰ νὰ γείνῃ τις δημοσιογράφος ἀρκεῖ νὰ εἴπῃ: «θέλω νὰ γείνω, εἶμαι», ἔπειτα δὲ νὰ μελανώσῃ χάρτην, νὰ τὸν δώσῃ εἰς τὸν τυπογράφον καὶ νὰ τυπωθῇ». Ἡ ἀγανάκτησις τοῦ κ. Vidal προβαίνει κορυφουμένη, καταλήγει δὲ τὸν κατὰ τῆς δημοσιογραγραφίας φιλιππικόν του διὰ τῆς ἐρωτήσεως: «Τί ἐστί ἐπὶ τέλους τύπος!»

Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἀπήντησεν ἐκ προοιμίων ὁ κ. Sabatier: «Ἡ λέξις τύπος, λέγει, ἀποτελεῖ ἀφῃρημένον τι καὶ ἄγει εἰς πλάνην. Τύπος πράγματι εἶνε οἱ δημοσιογράφοι. Οἱ δὲ δημοσιογράφοι εἶνε ἄνθρωποι καὶ οὗτοι καθὼς τοὺς ἄλλους, ἔχοντες καθήκοντα, συμφέροντα καὶ πάθη, ὑποκείμενοι καθὼς οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι εἰς τὴν μεταξὺ παθῶν καὶ καθηκόντων σύγκρουσιν, ὑποκείμενοι δὲ κατὰ συνέπειαν καὶ εἰς πειρασμοὺς καὶ εἰς εὐθύνας. Ἔχει δὲ ἡ λέξις τύπος τὸ πρόσθετον μειονέκτημα ὅτι συμπεριλαμβάνει ὅλους ὁμοῦ τοὺς δημοσιογράφους. Ἀλλ' εἰς τοῦτο, καθὼς εἰς ὅλα τὰ ἄλλα, ἀνάγκη διακρίσεως: Παραδεχόμεθα ὅτι ὑπάρχουν καλοὶ καὶ κακοὶ ἱερεῖς, καθηγηταὶ, δικασταὶ, δικηγόροι· διατί νὰ μὴ παραδεχθῶμεν ὅτι ὑπάρχουν ἐπίσης καλοὶ καὶ κακοὶ δημοσιογράφοι; Ἀλλὰ τότε διατί οἱ καλοὶ δὲν λαμβάνουν τὰ μέτρα των διὰ νὰ μὴ συγχέωνται μετὰ τῶν κακῶν; Ἡ συκοφαντία, ἡ δυσφήμησις, τὸ ψεῦδος, ἡ ἐκβίασις, ἡ ἐκμετάλλευσις μέσων χαμερπῶν χάριν χρηματολογίας θεωροῦνται εἰς παν ἐπάγγελμα ὡς πράξεις φέρουσαι ἀτιμίαν. Μὴ δὲν εἶνε ἐπίσης ἀτιμωτικαὶ ὅταν ὁ ἔνοχος μεταχειρίζεται ὡς ὄργανα τὸν χάρτην καὶ τὴν τυπογραφικὴν μελάνην;»

Πρὸς ἀνόρθωσιν τοῦ τύπου τινὲς τῶν γραψάντων προτείνουν τὸν συνεταιρισμὸν τῶν δημοσιογράφων ἢ τὸν σχηματισμὸν *συνδικάτου* πρὸς σύνταξιν καὶ ἐφαρμογὴν κώδικος τῆς δημοσιογραφίας. Ὁ παραβαίνων τὰ οὕτω θεσπισθέντα καὶ ἀποδεικνυόμενος ἔνοχος πράξεως ἀντιβαινούσης εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν τιμὴν, θὰ ὑπόκηται εἰς ἐπίπληξιν ἢ καὶ εἰς ἀποπομπὴν ἐκ τῆς ὁλομελείας τοῦ συνεταιρισμοῦ. Ὁ διαπρεπὴς ἀκαδημαϊκὸς κ. Fouillée συνιστᾷ συνεταιρισμοὺς, ὡς ἐν Ἀμερικῇ, εἴτε πρὸς ὑποστήριξιν καὶ διάδοσιν καλῶν φύλλων, εἴτε πρὸς ἀμοιβαίαν ὑπεράσπισιν κατὰ τῶν καταχρήσεων τοῦ τύπου. Θέλει δὲ καὶ νόμους προστατεύοντας τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πολίτου κατὰ τῆς αὐθαιρεσίας τοῦ τύπου· μεταξὺ τῶν ἄλλων προτείνει νόμον περὶ ὑποχρεωτικῆς ἀποστολῆς τῆς ἐφημερίδος πρὸς ἐκείνους τῶν ὁποίων περιέχει τὸ ὄνομα. Καὶ ὁ γνωστὸς κ. Drumond, ὁ διευθυντὴς τῆς ἐφημερίδος «Ἐλεύθερος Λόγος» προτείνει συνεταιρισμὸν τοιοῦτον, πρὸς δὲ καὶ τὴν ἐπιβολὴν δοκιμαστικῶν ἐξετάσεων προτοῦ ὁ ζητῶν ἀναγνωρισθῇ καὶ γείνῃ παραδεκτὸς ὡς δημοσιογράφος. «Ἀλλ' ὅμως, ἐπιλέγει, ἐὰν ἐπιβάλωμεν τὰ ἁρμόζοντα εἰς δημοσιογράφους προσόντα, πόσοι ἆρά γε μεταξὺ τῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων, τῶν βουλευτῶν, ἢ καὶ τῶν ὑπουργῶν αὐτῶν, οἱ ἔχοντες παρόμοια προσόντα;»

Ἀλλὰ πταίουν μήπως οἱ κακοὶ μόνοι πλειοψηφοῦντες δημοσιογράφοι διὰ τὴν ἠθικὴν κατάπτωσιν τοῦ τύπου; Εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ὁ Max Nordau ἀποκρίνεται ἀρνητικῶς. «Ἐὰν, λέγει, ἡ ἐφημερὶς διασπείρῃ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν διαφθοράν, ἐὰν δηλητηριάζῃ καὶ ἐξευτελίζῃ τὰ ἤθη, δὲν πταίει ἡ ἐφημερὶς, πταίει τὸ κοινόν. Ὡς πρόξενος καλοῦ ἢ κακοῦ, ἡ ἐφημερὶς ζῇ καὶ ὑπάρχει διὰ τῶν ἀναγνωστῶν της. Οὗτοι ὑποστηρίζοντες τὴν ἐφημερίδα τὴν καθιστοῦν, ἐὰν εἶνε κακὴ, κίνδυνον δημόσιον. Εἰς τὰ ἐλεύθερα κράτη ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔχει τὴν ἰσχὺν νὰ καταργήσῃ ἐπιβλαβῆ ἐφημερίδα, χάριν τοῦ δημοσίου καλοῦ. Τὴν τοιαύτην ὅμως ἰσχὺν ἔχει τὸ κοινόν. Ἂς μὴ ἀγοράζῃ τὴν ἐφημερίδα καὶ ἡ ἐφημερὶς ἀμέσως θὰ ἐκλείψῃ». Τὸ συμπέρασμά του εἶνε ὅτι ἕκαστος λαὸς ἔχει τὸν τύπον τοῦ ὁποίου εἶνε ἄξιος.

Κατὰ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς ἐξανίστανται οἱ πλεῖστοι, κατ' ἐξοχὴν δὲ ὁ κ. Fouillée. «Κατὰ τί, ἐρωτᾷ, πταίει ὁ λαὸς ἐὰν ἡ ἐφημερὶς ἐξερεθίζει τὴν περιέργειάν του δημοσιεύουσα ὅλας τὰς λεπτομερείας φρικωδῶν ἐγκλημάτων καὶ ἐὰν κατὰ συνέπειαν αὐξάνει ἡ ἐγκληματικότης, συμμόρφως πρὸς τοὺς ψυχολογικοὺς νόμους τῆς ὑποβολῆς; Κατὰ τί πταίει ὁ λαὸς ἐὰν ἐπὶ πολιτικῶν ζητημάτων, ἐσωτερικῶν ἢ διεθνῶν, πωλεῖται ὑπὸ τῆς ἐφημερίδος ἡ σιωπή της καὶ ἀγοράζεται τὸ ψεῦδός της; Ἀλλὰ, προσθέτει, πρὸς παρηγορίαν μας διὰ τὰ σήμερον γινόμενα, ἂς ἀναμνησθῶμεν ὅτι μετὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Ἰταλίας ὁ Καβούρ ἐζήτησε τὴν ὑπὸ τῶν Βουλῶν ἐπιψήφισιν 67 ἑκατομμυρίων, δαπανηθέντων χάριν δημοσιότητος εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Δὲν ἔδωκε λόγον λεπτομερῆ τῆς δαπάνης, εἰπὼν μόνον ὅτι διὰ τοῦ τρόπου τούτου συνετελέσθη ἡ ἕνωσις. Τίς οἶδε πόσα ἐκ τῶν ἑκατομμυρίων ἐκείνων ὑπεξέκαυσαν τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ γαλλικοῦ τότε τύπου ὑπὲρ τῆς Ἰταλίας! Καὶ ὁ Βίσμαρκ δὲ ὡμολόγησε μίαν ἡμέραν εἰς τὸ Κοινοβούλιον, ὅτι μετὰ τὴν μάχην τῆς Σαδόβας προσεπάθει νὰ καθησυχάζῃ τοὺς Γάλλους ἀποκρύπτων τοὺς ἐξοπλισμοὺς τῆς Πρωσσίας. Ὅτε ἦλθεν ἡ ὥρα, εἶπε, δὲν εἶχα ἢ νὰ παύσω τὴν ἐπιχορήγησιν γαλλικῶν τινων φύλλων. Αἱ ἐφημερίδες ἐκεῖναι ἀμέσως ἔγειναν πατριωτικώταται, διὰ δὲ τῶν φιλοπολέμων ἄρθρων των μοῦ διηυκόλυναν τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου». Ὥστε, δυστυχῶς, δὲν εἶνε νέον τι τὸ ἀργυρώνητον τοῦ γαλλικοῦ τύπου. Ἄλλως, δὲν εἴχομεν ἀνάγκην τῶν τοιούτων μαρτυριῶν πρὸς ἐπεξήγησιν τῆς στάσεως μιᾶς μερίδος τῆς ἐκεῖ δημοσιογραφίας κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἀρμενικῶν σφαγῶν καὶ μετέπειτα ἔτι.

Ὁ κ. Frank, εἷς τῶν συντακτῶν τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων», δὲν παραδέχεται ἐπίσης ὅτι τὴν διαφθορὰν τοῦ τύπου παρήγαγεν ἡ διαφθορὰ τοῦ λαοῦ. «Τὸ κοινόν, λέγει, συνείθισε νὰ ἀπολαμβάνῃ ὅ,τι αἱ ἐφημερίδες προσφέρουν, καθὼς συνείθισε τὰ δηλητηριώδη ποτὰ, τὰ ὁποῖα δὲν ἐφευρέθησαν οὔτε κατασκευάζονται κατ' ἀπαίτησιν τοῦ καταναλίσκοντος αὐτὰ κοινοῦ. Τώρα ἀφοῦ ἔμαθε νὰ μεθύῃ, θὰ ἦτο σκληρὰ εἰρωνεία ἐκ μέρους τῶν δηλητηριαστῶν ἐὰν ἔλεγον εἰς τὸν λαόν: Θεραπεύσου μόνος σου καὶ μάλιστα θεράπευσέ μας καὶ ἡμᾶς!»

Τὴν διαφθορὰν τοῦ τύπου ὁ κ. D. Canivet, συντάκτης τοῦ «Ἡλίου», ἀποδίδει εἰς ἄλλην αἰτίαν. Τὴν ἀποδίδει εἰς τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἐφημερίδων, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ἀνοίγεται εὐρὺ τὸ στάδιον εἰς πάντα τὸν βουλόμενον. «Ἡ βάναυσος ὕβρις εἶναι εὔκολος, δὲν ἀπαιτεῖ δημοσιογραφικὴν εἰδικότητα, ἡ δὲ ἄμιλλα πρὸς ταχεῖαν δημοσίευσιν πληροφοριῶν καταλήγει εἰς τὴν διάδοσιν ἀνακριβῶν καὶ ψευδῶν εἰδήσεων, καὶ ἡ ἐπικρατοῦσα ἀμάθεια περὶ τὰ ὑπὸ συζήτησιν θέματα φέρει εἰς προσωπικότητας, ἐν ἐλλείψει λογικῆς. Προσθέσατε εἰς ταῦτα τὰς ἀνηθίκους ἐπὶ πληρωμῇ συστάσεις ἐπισφαλῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὰς εἰς ἐπιφυλλίδας δημοσιεύσεις μυθιστορημάτων διαστρεφόντων τὴν φαντασίαν τοῦ λαοῦ, καὶ ἔχετε τὰ κυριώτερα αἴτια τῆς παρακμῆς τοῦ τύπου».

Ἐκ τῶν παρατεθέντων ἀποσπασμάτων καταφαίνεται ἡ γενικὴ εἰς Γαλλίαν κατακραυγὴ κατὰ τοῦ τύπου. Ἡ κυριωτέρα τῶν κατ' αὐτοῦ μομφῶν εἶναι ὅτι διεφθάρη καὶ διαφθείρει διὰ χρήματα καὶ διὰ χρημάτων. Ὁ τύπος εἶναι ἀργυρώνητος. Διατί; Διότι εἶναι πτωχός, ἀποκρίνεται ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Anatole Leroy Beaulieu. «Εἰς τὴν Ἀγγλίαν αἱ ἐφημερίδες εἶναι πλούσιαι καὶ ἔντιμοι· εἰς τὴν Γαλλίαν τὰ μέσα των, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, εἶναι τόσον γλίσχρα, ὥστε ἡ τιμιότης καὶ ἡ φιλαλήθεια εἶναι δι' αὐτὰς ἐνίοτε πολυτέλεια ἐπιζήμιος. Ἀλλά, παρεκτὸς τοῦ ἀμέσου χρηματικοῦ κέρδους ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ὄχι ὀλιγώτερον ταπεινὰ ἐλατήρια, ὑποτρέφοντα τὴν δημοσίευσιν ρυπαρογραφιῶν, προσωπικῶν προσβολῶν καὶ λιβέλλων, τῶν ὁποίων ἄμεσον ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἐκφαύλισις τῆς γαλλικῆς διανοίας, ὁ ἐξευτελισμὸς τῆς ψυχῆς τοῦ ἔθνους».

Ὁ κ. Lucien Marc, συντάκτης τῆς «Illustration», ἀπεκδέχεται τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ τύπου ἐκ τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν εἰδοποιήσεων. Φέρει δὲ ὡς παράδειγμα τὰς ἐφημερίδας τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Ἐκ τῶν 64 σελίδων ἑνὸς ἀριθμοῦ τῆς ἐφημερίδος «New York Herald», αἱ 34 ἀφιεροῦνται ἀποκλειστικῶς εἰς εἰδοποιήσεις. «Αἱ 34 αὗται σελίδες ἀποτελοῦν ἐγγύησιν ὑπὲρ τῆς ἠθικότητος τῶν ὑπολοίπων 30, καθόσον ἀποφέρουν κέρδος τόσον, ὥστε καθίσταται ἀδύνατος ἡ ἀντὶ ἴσου ποσοῦ ἀγορὰ τῶν λοιπῶν». Λησμονεῖ ὅμως ὁ κ. Marc ὅτι τὸ ἐκ τῶν εἰδοποιήσεων κέρδος δὲν ἐξαρτᾶται ἐκ μόνης τῆς θελήσεως τῶν ἐφημερίδων. Εἰς Ἀγγλικὸν ἐγχειρίδιον λογικῆς ἀνέγνωσα, φερόμενον ὡς ὑπόδειγμα συλλογισμοῦ ἀτόπου, τοὺς προϋπολογισμοὺς ἑκδότου ἐφημερίδος βασιζομένου ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν καὶ ὄχι ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰδοποιήσεων. Ἀλλ' ὁ τοιοῦτος ὑπολογισμὸς δὲν θὰ ἦτο ἐξ ἴσου ἄτοπος ἀλλαχοῦ. Ὅταν εἰς Γαλλίαν καὶ εἰς ἄλλας χώρας τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα προσομοιωθοῦν πρὸς τὰ τῆς Ἀγγλίας, τότε ἡ διόρθωσις τοῦ τύπου θὰ ἔλθῃ ἀφ' ἑαυτῆς, ἀνεξαρτήτως τοῦ κεφαλαίου τῶν εἰδοποιήσεων.

Ὑπολείπεται ἄλλο μέσον θεραπείας: ἡ διὰ νομοθετικῶν μέτρων καταπολέμησις τοῦ κακοῦ.

Ὡς πρὸς ἕν, ὅλοι ἀνεξαιρέτως συμφωνοῦν· ὁ τύπος πρέπει νὰ μένῃ ἐλεύθερος· ἡ ἐλευθερία του ἀποβαίνει συχνάκις κακόν μέγα, ἀλλὰ ἡ κατάργησίς της θὰ ἦτο κακὸν χειρότερον. Ἀλλὰ ἡ ἐλευθερία δὲν συνεπάγεται τὸ ἀνεύθυνον. «Ἡ ἐλευθερία τοῦ φέρειν μάχαιραν, λέγει ὁ κ. Fouillée, δὲν δίδει εἰς τὸν φέροντα τὴν ἐλευθερίαν νὰ μαχαιρώσῃ τοὺς διαβάτας. Ἐλευθερία ἄνευ εὐθύνης φέρει εἰς τὴν τυραννίαν ἐξ ἑνὸς καὶ ἐξ ἄλλου εἰς τὴν αὐτοδικίαν. Κατὰ τὰς ἐπικρατούσας ἀρχὰς τοῦ δικαίου, ὁ κατηγορούμενος θεωρεῖται ἀθῶος μέχρις οὗ ἀποδειχθῇ ἔνοχος, οὐδεὶς δὲ καταδικάζεται προτοῦ ἀπολογηθῇ. Ἀλλ' ἡ ἐφημερὶς θεωρεῖ καὶ μεταχειρίζεται ὡς ἔνοχον πάντα τὸν παρ' αὐτῆς συκοφαντούμενον, σὲ προσβάλλει δὲ ἀναπολόγητον καὶ ἔπειτα ἀρνεῖται νὰ σὲ ἀκούσῃ. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, (καὶ πάλιν ἡ Ἀγγλία φέρεται ὡς παράδειγμα ἅμα πρόκειται περὶ ἐννόμου ἐλευθερίας, περὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτου συμβαδιζόντων μετὰ τῶν ὑποχρεώσεών του)· εἰς τὴν Ἀγγλίαν, προσθέτει ὁ κ. Fouillée, τυπώνεις ὅ,τι θέλεις, ἀλλὰ ὑπὸ εὐθύνην σου. Πλήρης ἡ ἐλευθερία, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐθύνη πλήρης. Ὁ δὲ δικαστὴς δύναται νὰ ὁρίσῃ τὰ πρόστιμα καὶ τὰς ἀποζημιώσεις εἰς ποσὸν βαρύτατον. Κατὰ συνέπειαν, ἡ ἐφημερὶς προσέχει· δὲν συκοφαντεῖ, δὲν κατηγορεῖ ἄνευ ἀποδείξεων. Ὁ δὲ προσβαλλόμενος, ἀφ' ἑτέρου, γνωρίζει ὅτι τὰ μέσα τῆς ὑπερασπίσεως ἐξασφαλίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ. Ἔχει οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν; Ὄχι! Τὴν ἐλευθερίαν ἐννοοῦμεν ὡς ἐλευθερίαν *δι' ἡμᾶς*. Καίτοι δὲ ὁμιλοῦντες πάντοτε περὶ ἰσότητος, δὲν θεωροῦμεν ὅμως τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἄλλων ὡς ἴσην τῆς ἰδικῆς μας».

Διὰ τοῦτο πολλοὶ τῶν γραψάντων ἐκφράζουν ἐνδοιασμοὺς ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου. «Ὡς πρὸς τὰ δικαστήρια, λέγει ὁ κ. Sabatier, ἡ δυστυχία εἶνε ὅτι ὁ νόμος ὑποκύπτει ἐνίοτε ἐνώπιον τῆς ἐπηρείας τῶν ἠθῶν καὶ τῶν συμφερόντων». Δὲν ζητεῖ εἰδικοὺς περὶ τύπου νόμους, καθὼς ὅλοι οἱ γράψαντες εἰς τὴν «Κυανῆν Ἐπιθεώρησιν». Ζητεῖ ἁπλῶς καὶ μόνον τὴν ἐφαρμογήν, ἀλλὰ τὴν πλήρη ἐφαρμογὴν τοῦ κοινοῦ δικαίου εἰς τὰ τοῦ τύπου, ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι θὰ εὑρίσκωνται, καθὼς εἰς τὴν Ἀγγλίαν, δικασταὶ δυνάμενοι καὶ θέλοντες νὰ ἐφαρμόσουν τὸ κοινὸν τοῦτο δίκαιον. «Ἀφοῦ, ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Sabatier, ἀφοῦ ὁ τύπος μετεβλήθη εἰς βιομηχανίαν, πρέπει ὡς τοιαύτην νὰ τὴν θεωρῇ καὶ νὰ τὴν τιμωρῇ ὁ νόμος. Διὰ νὰ μὴ γείνῃ αἰσθητὴ ἡ εὐθύνη τῶν πλημμελούντων διὰ τοῦ τύπου, ἀνάγκη νὰ τοὺς ἐγγίζῃ ὁ νόμος ὅπου τὸ συμφέρον των. Ἐνόσῳ τὸ κέρδος δὲν κόπτεται, αἱ ποιναὶ δὲν φέρουν ἀποτέλεσμα. Ἐὰν ἡ ἐφημερὶς ἐκέρδισε δραχμὰς χιλίας ἐκ πράξεως παρανόμου, διὰ τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλεται πρόστιμον δραχμῶν διακοσίων, ἐννοεῖται ὅτι θὰ ἐξακολουθήσῃ παρανομοῦσα. Ἐὰν ὅμως καταδικασθῇ εἰς πρόστιμον δρ. 2,000, θὰ παύσῃ βεβαίως μετερχομένη ἐμπόριον ἐπιζήμιον. Οἱ Ἄγγλοι (πάλιν οἱ Ἄγγλοι) ἐννοοῦν τοῦτο καλῶς. Ἐκεῖ ὁ δυσφημισθεὶς δὲν παρουσιάζεται ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, περιορίζων τὴν αἴτησιν ἀποζημιώσεως εἰς μίαν δραχμὴν ἐξ αἰσθήματος κακῶς ἐννοουμένου ἱπποτισμοῦ. Ὑπολογίζει κατὰ χιλιάδας λιρῶν τὴν ἠθικὴν βλάβην τὴν ὁποίαν ὑπέστη, ὁ δὲ δικαστὴς παραδέχεται συνήθως τὸν ὑπολογισμόν του. Οὕτως ἔμαθεν ἡ ἀγγλικὴ ἐφημερὶς τὸ σέβας πρὸς τὸν ἰδιωτικὸν βίον καὶ πρὸς τὰ δημόσια ἤθη».

Ὁ ἔξοχος νομομαθὴς κ. Jean Cruppi, κηρυττόμενος ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου, διατείνεται ὅτι ἡ νόσος αὐτοῦ εἶνε ἐπιδεκτικὴ νομοθετικῆς θεραπείας. «Οὐδεὶς, λέγει, ὁ θέλων νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὰς παλαιὰς μεθόδους τῆς λογοκρισίας, τῆς ἀστυνομικῆς ἀδείας, τῆς χρηματικῆς ἐγγυήσεως. Ὅλοι θέλουν τὸν τύπον ἐλεύθερον, ἀλλ' ὅμως καὶ ὑπεύθυνον διὰ τὰς παρεκτροπάς του. Τὴν σήμερον ὁ τύπος εἶναι, πράγματι, ὑπεράνω τοῦ νόμου, διότι τὰ πλημμελήματά του οὐδέποτε σχεδὸν καταδιώκονται ἢ διότι αἱ καταδιώξεις εἶνε τόσον βραδεῖαι καὶ δαπανηραί, ὥστε φαίνονται σκοποῦσαι τὴν διάσωσιν τοῦ ἐνόχου. Ὁ δὲ ἀληθὴς ἔνοχος προστατεύεται ὑπὸ τοῦ νόμου, μὴ καταδιωκομένου αὐτοῦ ἀλλὰ τοῦ ὑπευθύνου συντάκτου, καὶ αἱ ἐπιβαλλόμεναι ὑπὸ τοῦ νόμου, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν αἱ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐφαρμοζόμεναι ποιναὶ εἶνε ἀνώδυνοι καὶ ἔστιν ὅτε καὶ γελοῖαι. Πρὸς τιμωρίαν τῶν πράγματι ὑπευθύνων, πρὸς ἐφαρμογὴν ποινῶν αὐστηρῶν καὶ προστίμων (πρὸ πάντων προστίμων ἐπαισθητῶν, ἀντὶ τῶν μὴ ἀποτελεσματικῶν προσωπικῶν κρατήσεων) ὁ κ. Cruppi δὲν θεωρεῖ ἁρμόδια τὰ πλημμελειοδικεῖα καὶ κακουργιοδικεῖα. Θεωρεῖ προτιμητέαν τὴν ἵδρυσιν δικαστηρίου εἰδικοῦ, συγκροτουμένου ὑπὸ τριῶν στοιχείων: τοῦ ἐξ ἐπαγγέλματος δικαστικοῦ, τοῦ λαϊκοῦ δικαστοῦ καὶ τοῦ πραγματογνώμονος, συνιστᾷ δὲ τὸν σχηματισμὸν τοιούτου δικαστηρίου ἀποτελουμένου ὑπὸ ἑνὸς δικαστοῦ νομομαθοῦς, τεσσάρων ἐνόρκων παρέδρων (πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς οὐσίας καὶ τοῦ δικαίου) καὶ δύο πραγματογνωμόνων, δημοσιογράφων ἢ λογίων.

Συγκεφαλαιῶν, ἐν εἴδει ἐπιλόγου, τὰς εἰς τὴν «Κυανῆν Ἐπιθεώρησιν» δημοσιευθείσας διαφόρους γνώμας, ὁ κ. Bérenger ἐρωτᾷ: «Τί τὸ ὄφελος τῆς γενομένης ἐρεύνης; ὁποῖον τὸ πρακτικὸν ἀποτέλεσμά της; Θὰ βελτιωθῇ κατὰ συνέπειαν αὐτῆς ὁ τύπος; Θὰ γείνῃ τὸ κοινὸν ὀλιγώτερον εὔπιστον καὶ αὐστηροτέρα ἡ δικαιοσύνη; Θὰ ἐπέλθῃ μεταβολὴ εἰς τὴν νομοθεσίαν; Θὰ εὑρεθῇ βουλευτὴς εὐδιάθετος νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὸ Κοινοβούλιον πρότασιν περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ περὶ τύπου νόμου»;

Εἰς ταῦτα ἀπαντᾷ ὡς ἑξῆς:

«Οἱ ἄριστοι νόμοι δὲν ὠφελοῦν ἄνευ ἠθῶν καλῶν, οὐδεμία νομοθεσία καρποφορεῖ ἐὰν δὲν προηγηθῇ αὐτῆς ἠθικὴ μεταρρύθμισις, μεταρρύθμισις δὲ ἠθικὴ δὲν ἀποκτᾶται ἄνευ προηγουμένης κινήσεως τῶν πνευμάτων.

»Σκοπὸς τῆς «Κυανῆς Ἐπιθεωρήσεως» ἦτο νὰ προκαλέσῃ τοιαύτην κίνησιν· ἠθέλησε νὰ προτρέψῃ ἕνα ἕκαστον, εἴτε ἐκ τῶν ὀλίγων εἴτε ἐκ τῶν πολλῶν, νὰ σχηματίσῃ γνώμην ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ τύπου καὶ νὰ τὴν ἐκφράσῃ. Κατὰ τοσοῦτον, ἐπέτυχεν. Αἱ δὲ δηλωθεῖσαι γνῶμαι συνοψίζονται ὡς ἀκολούθως:

»Οὐδεὶς διαμφισβητεῖ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου, πάντες ὅμως ἀναγνωρίζουν τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ εἶναι ὑπεύθυνος. Ἄνευ ἐλευθερίας τοῦ τύπου, ἐκτιθέμεθα εἰς τὸν κίνδυνον τῶν καταχρήσεων, — ἄνευ τύπου ὑπευθύνου, ἐπίκειται ἡ διὰ τῆς ἀναρχίας διάλυσις. Ἀλλὰ τὴν σήμερον ὁ τύπος φαίνεται μέν, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐλεύθερος, — φαίνεται, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὑπεύθυνος.

»Ὁ τύπος φαίνεται, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐλεύθερος, διότι ἐλευθερία δὲν λογίζεται τὸ δικαίωμα τὸ ὁποῖον ἔχει ὁ πρῶτος τυχὼν νὰ τυπώσῃ ὁπόταν θέλει ὅ,τι θέλει καὶ νὰ τὸ πωλῇ εἰς τὸν θέλοντα ν' ἀγοράσῃ. Ἐὰν ἐλευθερία εἶναι τὸ νὰ μεταδίδῃ δημοσίᾳ τὴν εἰλικρινῆ καὶ λελογισμένην του γνώμην ὁ εἰλικρινῶς καὶ ἀμερολήπτως σκεπτόμενος ἄνθρωπος, τότε ὁ τύπος δὲν εἶναι ἐλεύθερος.

»Ὁ τύπος φαίνεται, ἀλλὰ δὲν εἶναι ὑπεύθυνος. Φαίνεται ὑπεύθυνος, καθόσον δύναται κατὰ νόμον νὰ καταγγελθῇ ἡ ἐφημερὶς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου καὶ νὰ καταδικασθῇ διὰ δυσφήμησιν, ἐκβίασιν, προσβολὴν τῶν δημοσίων ἠθῶν, πρόκλησιν εἰς ἔγκλημα, ὕβριν κατὰ τῶν Ἀρχῶν. Δὲν εἶναι ὅμως ὑπεύθυνος, ἐὰν ἀναλογισθῇ τις ὅτι, ἐνώπιον τοῦ νόμου, τὴν ἐφημερίδα ἀντιπροσωπεύει ὁ ψιλῷ τῷ ὀνόματι ὑπεύθυνος συντάκτης, καὶ ὅτι τὰ πλημμελήματα τοῦ τύπου δικάζονται σχεδὸν πάντοτε ὑπὸ ἐνόρκων ἀναρμοδίων καὶ κλινόντων εἰς ἀνοχὴν καὶ εἰς ἀθώωσιν.

»Ἐλευθερία ἀρνητική, εὐθύνη ἰδανική, ἰδοὺ τὸ ἐπικρατοῦν ἤδη σύστημα· ὑπὸ δὲ τὸ σύστημα τοῦτο τίνες οἱ διευθύνοντες τὸν τύπον; Παρεκτὸς ὀλίγων ἐντίμων ἐξαιρέσεων, εἶναι οὗτοι ἄνθρωποι νοήμονες μὲν ἀλλ' ἠθικῶς ἀναρμόδιοι διὰ τὸ ἔργον εἰς τὸ ὁποῖον κατέφυγον χάριν πορισμοῦ, ἀφοῦ ἀπέτυχον εἰς ἄλλα ἐπαγγέλματα. Ἀλλὰ διὰ νὰ γείνῃ τις δημοσιογράφος οὐδεμία ἐγγύη-

σις ἀπαιτεῖται· ἡ συνείδησις τῶν γραφόντων εἰς ἐφημερίδα ὑποβάλλεται εἰς ἔλεγχον, ὅσον καὶ ἡ ἀρετὴ τῶν χορευτριῶν εἰς τὸ θέατρον».

Ὁποῖα τὰ προταθέντα μέσα θεραπείας; Οἱ ὑπὸ τῆς «Κυανῆς Ἐπιθεωρήσεως» προσκληθέντες εἰς συμβούλιον δὲν συμφωνοῦν ὅλοι εἰς τὰ καθέκαστα· ἕκαστος ἔχει ἰατρικὸν εἰς τὸ ὁποῖον δίδει τὴν προτίμησιν. Κατ' οὐσίαν ὅμως ὅλοι συμφωνοῦν ὡς πρὸς γενικάς τινας ἀρχάς.

«Ἐν πρώτοις, λέγει ὁ κ. Bérenger, πρέπει νὰ περισταλῇ τὸ δικαίωμα τοῦ τυχόντος, οἱουδήποτε χαρτοπώλου, χρεωκοπήσαντος μεσίτου ἢ ἀνυπολήπτου χρονογράφου, νὰ ἱδρύῃ καὶ διευθύνῃ ἐφημερίδα. Παρὰ τοῦ διευθυντοῦ ἐφημερίδος πρέπει νὰ ζητῶνται προσόντα ἐντιμότητος, ἱκανότητος καὶ γνώσεων, ἀπαράλλακτα καθὼς ἀπαιτοῦνται παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου ἢ τοῦ φαρμακοποιοῦ.

»Δεύτερον, πρέπει ν' ἀφαιρεθῇ ἀπὸ οἷον δήποτε τυχοδιώκτην ἀποτυχόντα εἰς ἄλλα ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα τὸ δικαίωμα νὰ αὐτοκαλῆται δημοσιογράφος. Προσόντα βεβαιούμενα δι' ἐξετάσεων καὶ διαγωνισμῶν αὐστηρῶν πρέπει νὰ ζητῶνται ἀπὸ τοὺς συμμετέχοντας εἰς τὴν σύνταξιν ἐφημερίδος, καθὼς ἀπαιτοῦνται παρὰ τοῦ δικηγόρου, τοῦ ἰατροῦ καὶ τοῦ καθηγητοῦ.

»Τρίτον οἱ συναιτερισμοὶ τῶν δημοσιογράφων, ἀντὶ ν' ἀποβλέπουν, ὡς σήμερον, εἰς σκοποὺς ἀποκλειστικῶς ὑλικούς, πρέπει νὰ προσλάβουν χαρακτῆρα ἠθικῆς δικαιοδοσίας ἐπὶ τῶν ἀποτελούντων αὐτοὺς μελῶν.

»Ἀνάγκη νὰ καταργηθῇ ἡ κωμῳδία τοῦ ὑπευθύνου συντάκτου· ἡ ὕπαρξις τοιούτου εἶναι ὑποκρισία ἀναξία τῆς θεσμοθεσίας ἀνδρῶν ἐλευθέρων.

»Ἀνάγκη νὰ ὑποβληθῇ εἰς πραγματικὴν εὐθύνην ἡ περιουσία τῆς ἐφημερίδος, διὰ τῆς ἐπιβολῆς προστίμων μεγάλων εἰς πᾶσαν παρεκτροπήν της, πρὸς δὲ ν' ἀφαιρῆται ἀπὸ τὸν δημοσιογράφον τὸ δικαίωμα νὰ ἐξασκῇ τὸ ἐπάγγελμά του, ἅμα ἀποδειχθῇ ἀνάξιος αὐτοῦ.

»Ἀνάγκη νὰ ἐνθαρρυνθῇ ὁ ἰδιώτης πρὸς καταδίωξιν τῶν δυσφημούντων αὐτόν, ν' ἁπλοποιηθῇ δὲ ἡ πρὸς τοῦτο διαδικασία καὶ νὰ νομιμοποιηθῇ ἡ ἐπιβολὴ βαρυτάτων ἀποζημιώσεων, εἰς τρόπον ὥστε νὰ περιορισθῇ ὁ ἐκτραχηλισμὸς τῶν τυχοδιωκτῶν τοῦ τύπου».

Ἐν ἑνὶ καὶ πάλιν λόγῳ, πλήρης ἡ ἐλευθερία ἀλλὰ καὶ ἡ εὐθύνη πλήρης.

«Ἀλλά, ἐπιλέγει ὁ συντάκτης τῆς «Κυανῆς Ἐπιθεωρήσεως», ἀλλὰ τὰ προτεινόμενα μέτρα καὶ ἂν νομιμοποιηθοῦν ὑπὸ τοῦ Κοινοβουλίου, δὲν θὰ φέρουν ἀποτέλεσμα ἄνευ ἀποφάσεως ἐκ μέρους μὲν τῶν δικαστηρίων πρὸς ἐφαρμογήν των, ἐκ μέρους δὲ τῆς κοινῆς γνώμης πρὸς ὑποστήριξίν των. Ταῦτα πάντα φαίνονται ἴσως ἰδανικά, ἀλλ' ἡ πραγματοποίησίς των δὲν εἶνε ἀνέφικτος, ἀρκεῖ νὰ υἱοθετήσῃ τὴν ἰδέαν ἡ κοινὴ γνώμη. Ὅταν ἔθνος ὁλόκληρον ἀπαιτήσῃ τὴν ὕπαρξιν τύπου ἀληθῶς ἐλευθέρου καὶ ἀληθῶς ὑπευθύνου, ὁ τύπος θὰ γείνῃ τοιοῦτος. Ἴσως εἴπῃ τις ὅτι λέγοντες ταῦτα εὑρισκόμεθα ἐντὸς φαύλου κύκλου, καθόσον ἡ κοινὴ γνώμη ἐπηρεάζεται ἐκ τῶν ἐφημερίδων, αἱ δὲ ἐφημερίδες δὲν θὰ θελήσουν νὰ μετατρέψουν τὴν κοινὴν γνώμην κατὰ τοιαύτην διεύθυνσιν. Ὁ συλλογισμὸς οὗτος, καίπερ ἔχων βάσιν τινά, δὲν εἶναι ὅμως ἀκαταμάχητος. Ὑπάρχουν, εὐτυχῶς, καὶ καλαὶ ἐφημερίδες, παρεκτὸς δὲ τῶν ἐφημερίδων ἔχομεν καὶ τὰ περιοδικά, τὰ βιβλία, τὰ σχολεῖα, τὰς δημοσίας διαλέξεις, τὰς ἰδιωτικὰς συναναστροφάς. Ἰδοὺ τόσα μέσα πρὸς διάδοσιν τῆς ἀληθείας καὶ μόρφωσιν τῆς κοινῆς γνώμης. Μειοψηφία ὑπερμαχοῦσα μετὰ θάρρους ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου, τρέπεται ἐπὶ τέλους εἰς πλειοψηφίαν».

Δ. Βικελας

Τὴν κάτωθι ἐπιστολὴν ἔγραψε πρὸς ἡμᾶς ὁ ἐν Ὀξφόρδῃ τῆς Ἀγγλίας διαμένων κ. Πλάτων Δρακούλης, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ἔργον ὅπερ ἀνελάβομεν διὰ τῆς ἱδρύσεως τῆς «Ἐθνικῆς Ἀγωγῆς».

Σ. τ. Δ.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

. . . . Ἡ παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη ἔχει νὰ λύσῃ τὰ ἑξῆς ζητήματα:

Ποῖον εἶνε τὸ γνησιώτατον καὶ τελειότατον εἶδος τῶν ἀπαιτουμένων προσόντων τοῦ διδασκάλου;

Πρέπει ἄρα γε νὰ ἐπιζητηθῇ ἡ τῶν προσόντων τούτων ἀπόκτησις δι' εἰδικῶν διδασκαλείων, ἢ διὰ τῶν συνήθων ἐκπαιδευτηρίων;

Εἰς ποίας ἀναλογίας δέον ἀφ' ἑνὸς τὸ τεχνικὸν μέρος τῆς τοῦ σχολείου διευθύνσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ θεωρητικὴ ἔρευνα τῆς φιλοσοφίας καὶ ψυχολογίας τοῦ διδάσκειν νὰ συνδυασθῶσιν ὅπως ἀποτελεσθῇ γνήσιον σύστημα μαθήσεως καὶ πρακτικῆς εὐδοκιμήσεως;

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ἐθνικὴ συνείδησις ἀνεγνώρισεν ἤδη τοῦτο, ὅτι αἱ περὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ προορισμοῦ τῆς παιδείας ἐν γένει μορφωθεῖσαι μέχρι τοῦδε συλλήψεις δὲν ἀποτελοῦσι τὸ ὑπέρτατον ἰδεῶδες αὐτῆς, ἀλλὰ χωροῦσι συλλήψεις ἔτι εὐρύτεραι καὶ ἔτι γνησιώτεραι, ἃς ἀπομένει νὰ μορφώσωμεν.

Αἱ πλεῖσται τῶν σημερινῶν μεθόδων καὶ τὰ πλεῖστα τῶν σημερινῶν ἰδεωδῶν ἀναγνωρίζονται ἤδη ὡς λείψανα ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ ὁρίζων τοῦ ἐπιστητοῦ ἦτο στενώτερος, καὶ καθ' ἣν τὰ καθήκοντα καὶ αἱ εὐθύναι τοῦ βίου ἦσαν ὀλιγώτερον περίπλοκα.

Λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν νέων διανοητικῶν καὶ κοινωνικῶν ὅρων τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς, καὶ λαμβανομένης ἐπίσης ὑπ' ὄψει τῆς μέχρι τοῦδε κτηθείσης πείρας, ὁ ἡμέτερος αἰὼν ἔχει νὰ ἐρευνήσῃ τί εἶδος γνώσεων εἶνε ὡς μάλιστα ἀντάξιον ἐπιτεύξεως, καὶ τί εἶδος ἀναπλαστικῆς καὶ ἠθικῆς παιδεύσεως εἶνε τὸ ἁρμοδιώτατον ὅπως καταρτίσῃ τὸν ἄνθρωπον διὰ τὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου, διὰ τὴν σφαῖραν τοῦ ἐνεργοῦ βίου, καὶ διὰ τὴν πεφωτισμένην καὶ νοήμονα ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας;

Τίς ἡ σχετικὴ ἐκπαιδευτικὴ ἀξία τῆς κλασικῆς μαθήσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν λεγομένων νεωτέρων σπουδῶν ἀφ' ἑτέρου;

Συμφέρει ἄρα γε ἡ χειρεργατικὴ παίδευσις τῶν παίδων;

Ἐὰν συμφέρῃ, πόση ἀναλογία χρόνου καὶ πόνου ἐκ μέρους τῶν διδασκάλων δέον νὰ ἀφιερωθῇ εἰς τὴν χειρεργατικὴν ἄσκησιν καὶ εἰς τὴν ἐκ τῶν *αἰσθήσεων* ἀποκτωμένην μάθησιν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ εἴδους ἐκείνου τῶν γνώσεων καὶ τῆς διανοητικῆς καλλιεργείας ἣν προσπορίζουσι τὰ *βιβλία*;

Ποῖα μέσα, διάφορα καὶ κρείττονα τῶν γνωστῶν, εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπινοηθῶσι πρὸς μετάδοσιν—καὶ δὴ ἐπαγωγὸν μετάδοσιν—τῶν γνώσεων;

Πάντα τὰ ἀνωτέρω σημειούμενα ζητήματα εἶνε μέχρι τοῦδε ἄλυτα. Ἐπὶ οὐδενὸς τούτων ἐλέχθη εἰσέτι ἡ τελευταία λέξις. Πᾶν παιδαγωγικὸν πείραμα δέον ἑπομένως νὰ γίνεται μετὰ μεγίστης περισκέψεως καὶ ἀδιαλείπτου ἐταστικότητος εἰς τὰ φαινόμενα τῆς παιδικῆς ἰδιοσυγκρασίας. Ἔργον τοῦ παιδαγωγοῦ εἶνε ν' ἀνακαλύψῃ ἐν τῇ ἰδιοσυγκρασίᾳ ἑκάστου παιδίου τὴν *εἰδικὴν* ἀποστολὴν ἐφ' ᾗ ἐγεννήθη καὶ νὰ ρυθμίζῃ τὴν ἀγωγὴν καταλλήλως. Ὁ παιδαγωγὸς δέον νὰ εἶνε φιλόσοφος, ἀλλὰ τί ἐστι φιλόσοφος εἶνε ἀντικείμενον χωριστῆς ἐρεύνης.

Ἐν Ὀξφόρδῃ 6/18 Μαρτίου

Πλατων Δρακουλης

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1896-97

Ἐκ τῆς Λογοδοσίας ἣν ἀνέγνω ὁ ἀντιπρύτανις κ. Α. Χρηστομάνος τῇ 1 Μαρτίου ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου παραδίδων τὴν πρυτανείαν τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ κ. Μαγγίνᾳ, παραλαμβάνομεν τὰς ἑξῆς ἐνδιαφερούσας πληροφορίας περὶ τῶν πραχθέντων ὑπ' αὐτοῦ καὶ τῆς καθόλου καὶ ἐν τοῖς καθέκαστα καταστάσεως τοῦ ἀνωτάτου ἱδρύματος κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1896-1897.

Φοιτηταί. Φοιτηταὶ ἐνεγράφησαν 888, ἤτοι κατὰ 170 ὀλιγώτεροι τοῦ προηγηθέντος ἔτους. Ἐκ τούτων 239 ὡρμῶντο ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς.

Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐγγραφέντων καὶ ἀνανεωσάντων τὴν ἐγγραφὴν αὐτῶν ἀνῆλθον, εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, εἰς 3,482, κατὰ 220 ἀνώτερος τῶν τοῦ προηγηθέντος ἔτους. Ἕνεκα τῶν περιστάσεων κατὰ τὴν θερινὴν ἑξαμηνίαν ἐνεγράφησαν 502 ὀλιγώτεροι τῶν τῆς χειμερινῆς.

Φοιτήτριαι ἐφοίτησαν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ 10. Ἐν τῇ ἰατρικῇ 5, ἐν τῷ φαρμακευτικῷ σχολείῳ 1, ἐν τῷ μαθηματικῷ τμήματι 1, ἐν τῷ φυσικῷ 1 καὶ ἐν τῷ φιλολογικῷ τμήματι 2.

Οἱ φοιτηταὶ μετέσχον καὶ τῆς ἐνεργηθείσης ἀπογραφῆς τῶν κατοίκων, ἀπογράψαντες ἐν τῷ Α' ἀπογραφικῷ τμήματι 21,273 κατοίκους ἐκ τῶν 111,486 οὓς εὑρέθη ἀριθμοῦσα ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ Ἀκαδημαϊκὴ Λέσχη, ἀναδιοργανωθεῖσα ἐπὶ τῆς πρυτανείας τοῦ κ. Α. Διομήδους Κυριακοῦ, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῶν κ.κ. Καζάζη, Στρέϊτ, εἶτα δὲ τοῦ κ. Καλησπέρη, ἐπετέλεσε λαμπρῶς τὸ ἑαυτῆς καθῆκον κατὰ τὴν ὀδυνηρὰν περίοδον τοῦ πολέμου, δεξιουμένη καὶ φιλοξενοῦσα τοὺς ἐθελοντάς. Δυστυχῶς ἕνεκα τοῦ εὐαρίθμου τῶν συνδρομητῶν αὐτῆς ἀδυνατεῖ νὰ ἀναδείξῃ ὅλην τὴν ἀγαθοποιόν της ἐπίδρασιν. Μὲ τρισχιλίους συνδρομητὰς θὰ ἠδύνατο καὶ ταμεῖον ἀλληλοβοηθείας νὰ συστήσῃ καὶ ἑστιατόρια καὶ νοσοκομεῖα χάριν τῶν φοιτητῶν ἀποκλειστικῶς, ὡς γίνεται ἀλλαχοῦ.

Διδάσκοντες καὶ διδασκαλία. Παλαιῶν καὶ ἐν ἐνεργείᾳ καθηγητῶν αὐτοῦ ἐθρήνησε τὸν θάνατον τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Καλλιγᾶ, τοῦ Ρενιέρη, τοῦ Νικηφόρου Καλογερᾶ, τοῦ Ἀναγνωστάκη καὶ τοῦ Χασιώτου.

Ἐκ τῶν 96 ὑφηγητῶν διεγράφησαν 41, ὡς ἀπὸ διετίας μὴ διδάξαντες, 1 ἐκ τῆς θεολογικῆς, 13 ἐκ τῆς νομικῆς, 18 τῆς ἰατρικῆς, 9 τῆς φιλοσοφικῆς. Ὁ κ. ἀντιπρύτανις ἐταλάνισε τὴν κατάπτωσιν τοῦ θεσμοῦ τῆς ὑφηγεσίας, ηὐχήθη δὲ νὰ εἰσαχθῶσι καὶ παρ' ἡμῖν τὰ δίδακτρα, ὅτε καὶ θὰ ἐπήρχετο ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῶν ὑφηγητῶν.

Ἐξῆρε τὴν ὀλίγον κατ' ὀλίγον προσαποκτωμένην τριβὴν καὶ εἰδικότητα τῶν ἐπιμελητῶν καὶ βοηθῶν τῶν διαφόρων πανεπιστημιακῶν παραρτημάτων.

Τὴν ἐν τοῖς φροντιστηρίοις διδασκαλίαν ἐχαρακτήρισε λυσιτελεστάτην, διότι δι' αὐτῆς δὶς ἀκροῶνται οἱ φοιτηταὶ τοῦ μαθήματος, ἀπό τε τῆς ἕδρας, καὶ ἐμπράκτως. Τὸ πρῶτον τοιοῦτον πρακτικὸν ἐργαστήριον ἱδρύθη τῷ 1864 ὑπὸ Χρηστομάνου.

Τὰ μέσα τῆς διδασκαλίας γλίσχρα. Ἀπὸ μόνων τῶν εἰσφορῶν τῶν φοιτητῶν τὸ Δημόσιον εἰσπράττει ἐτησίαν πρόσοδον ἀσφαλεστάτην 690,000 δραχμῶν. Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν 435,600 δραχ. διὰ μισθοὺς καθηγητῶν καὶ ὑπαλλήλων

ὑπολείπεται ἐτησίως 254,400 δραχ. καθαρὸν κέρδος, τοῦτέστι ἐπὶ τὴν τελευταίαν πενταετίαν καθαρὸν κέρδος 1,272,000 δρ. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ ποσοῦ ἠδύνατο νὰ χορηγήσῃ, κατὰ τὸν κ. ἀντιπρύτανιν, τὸ Δημόσιον ἐφάπαξ 100,000 δραχ. πρὸς συμπλήρωσιν τῶν συλλογῶν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργαστηρίων, καὶ νὰ οἰκοδομήσῃ ἐπὶ οἰκοπέδων τοῦ Πανεπιστημίου ἐν φυσιογραφεῖον εἰς ὃ νὰ διδάσκηται ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη καὶ νὰ ἐγκατασταθῶσι τὰ Μουσεῖα.

Ὡς εὐοίωνον σημεῖον ἐχαρακτήρισεν ὁ κ. ἀντιπρύτανις τὸ ὅτι ὁ νῦν ἐπὶ τῆς Παιδείας ὑπουργὸς κ. Παναγιωτόπουλος ηὔξησεν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τὰς χορηγίας ὑπὲρ τῶν φυσικῶν καὶ ἰατρικῶν ἐπιστημῶν κατὰ 80,000 δρ.

Ἐξετάσεις. Μεγάλη ἐπιείκεια ἐτηρήθη ἐν αὐταῖς. Ἐκ τῶν 575 ἐξετασθέντων ἀπερρίφθησαν εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς Σχολὰς μόνον 4, εἰς δὲ τὴν Νομικὴν 17. Ἔτυχον δὲ τοῦ ἄριστα 49.

Νομισματικὸν Μουσεῖον. Ἐπλουτίσθη διὰ 3,452 νέων νομισμάτων, ἐξ ὧν 135 ἠγοράσθησαν ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου.

Βιβλιοθήκη. Ἀπὸ τοῦ 1874 προσετέθησαν 80,000 τόμοι. Κατὰ τὸ ὑπ' ὄψιν ἔτος προσετέθησαν 12,000 τόμοι ἐν οἷς ἡ λαμπρὰ βιβλιοθήκη Μ. Ρενιέρη ἐξ 9,000 τόμων.

Περιουσία Πανεπιστημίου. Μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐπισφαλῶν ἀξιῶν καὶ ἀπαιτήσεων ἀνῆλθεν αὕτη εἰς 3,573,888 δρ. Μετὰ δὲ τῆς περιουσίας τῶν κληροδοτημάτων ἀνῆλθεν εἰς 4,365,103 δρ. Ἀπέναντι αὐτῆς ἔσχεν ἐτήσιον εἰσόδημα 243,000 καὶ ἔξοδα 236,000. Ἡ τύχη προσεμειδίασεν ἀνελπίστως, προσπορίσασα τῷ Πανεπιστημίῳ κέρδος 70,000 χρυσῶν φράγκων διὰ τῆς κληρώσεως μιᾶς λαχειοφόρου ὁμολογίας, ἐξ ἧς προσετέθη τῷ Πανεπιστημίῳ περιουσία 123,800 δρ.

Συνέδρια. Τριῶν συνεδρίων μετέσχε τὸ Πανεπιστήμιον δι' ἰδίων αὐτοῦ ἀντιπροσώπων. Τοῦ διεθνοῦς ἰατρικοῦ ἐν Μόσχᾳ διὰ τοῦ κ. Γαλβάνη, τοῦ μαθηματικοῦ ἐν Ζυρίχῃ διὰ τοῦ κ. Κυπαρ. Στεφάνου καὶ τοῦ τῶν Ἀνατολιστῶν ἐν Παρισίοις διὰ τοῦ κ. Βικέλα.

Σιναία Ἀκαδημία. Ὁ θάνατος τοῦ ὑπουργοῦ Πετρίδου ἐματαίωσε τὴν δι' 20,000 δρ. ἵδρυσιν Ἑλληνικῆς Ἀκαδημίας ἐν τῷ Σιναίῳ μεγάρῳ, εἰς δύο τμήματα, φιλολογικὸν καὶ φυσικόν. Οἱ ἀκαδημαϊκοί, τὸν ἀριθμὸν 20, θὰ ἐλάμβανον δεκάδραχμον ἀποζημίωσιν δι' ἑκάστην συνεδρίασιν, ἐξ ὧν εἴκοσιν ὑποχρεωτικαί.

Ὁ κ. ἀντιπρύτανις μετὰ πολλῆς προσοχῆς διεξῆλθε τὰ ἀκανθώδη ζητήματα τῶν φοιτητικῶν ταραχῶν καὶ στάσεων, κατέληξε δ' ἐξαίρων τὴν συμμετοχὴν τῆς φοιτητικῆς νεολαίας εἰς τὸν πόλεμον, ἐξ ἧς ἐρημωθὲν τὸ Πανεπιστήμιον κατωρθώθη, ὡς εἶπε, νὰ περισυλλεγῇ καὶ ἐξέλθῃ ἄτρωτον. Προκειμένου δὲ περὶ τῶν φοιτητριῶν ἐξεφράσθη ὡς ἑξῆς: « Φρονῶ ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἀνεχώμεθα καὶ νὰ μὴ παρακωλύωμεν τὴν ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ ἐνισχύωμεν δι' ὑπερβολικῆς ἐνθαρρύνσεως. Διότι ἀπὸ τὸ σημεῖον τῆς ὑψίστης τελειότητος, ἣν δύναται νὰ φθάσῃ ἡ γυνή μέχρι τοῦ ἐκφυλισμοῦ, εἶνε ἓν μόνον βῆμα ».

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ

ΤΟ ΚΑΛΥΒΙ

Ἐκεῖ ποῦ οἱ καστανιὲς χυτά,
Χλωρόφυλλα, λαμπαδωτὰ
Κλωνάρια ξανεμίζουν·
Ποῦ ῥοδοβάφονται οἱ μηλιὲς
Κ' οἱ γαλανόφυλλες ἐλιὲς
Πολύκαρπες λυγίζουν·

Ποῦ ἀνθοῦν χλωμὰ τριαντάφυλλα
Καὶ κλήματ' ἀφροστάφυλα
Τὲς κρεβατιὲς ἰσκιώνουν,
Καὶ κυπαρίσσια ἀραδαριὰ
Παλεύοντας μὲ τὸ βοριᾶ
Ἀνίκητα ψηλώνουν —

Συμμαζωμένο, ντροπαλό,
Σὰν καραβάκι σὲ γιαλό,
Κατάλευκο καλύβι
Μέσα στὰ πράσινα κλαριὰ
Τὴ χιονισμένη του θωριὰ
Μιὰ δείχνει καὶ μιὰ κρύβει.

Μικρὰ τὰ καμαράκια του
Καὶ τὰ παραθυράκια του,
Ὅλο μικροπλασμένο·
Τόσο μικρό, ὅσο ποῦ μπορεῖ
Τὴν Εὐτυχία νὰ χωρῇ.
— Τί κρῖμα ποῦ εἶνε ξένο!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΜΕΓΑΛΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

ΕΚ ΜΙΚΡΩΝ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ

Ἰβραὴμ καὶ Παπαφλέσσας.

Μετὰ τὸν ἡρωϊκὸν θάνατον τοῦ Παπαφλέσσα ὁ Ἰβραὴμ διέταξε νὰ στήσωσιν ὄρθιον τὸ σῶμα αὐτοῦ προσδεδεμένον ἐπὶ κορμοῦ δένδρου.

Προθὰς δὲ καὶ ἀτενίσας ἐν σιωπῇ τὴν ὄψιν τοῦ ἀρχιμανδρίτου ἀρρενωπὴν ἔτι καὶ ἀπειλητικήν, ἠσπάσθη εὐλαβῶς τὰς δύο αἱμοσταγεῖς παρειὰς τοῦ νεκροῦ καὶ ἀνεφώνησεν:

—Ὦ γῆ τῆς Πελοποννήσου, ἐὰν ἔχῃς καὶ ἄλλα τέκνα ὅμοια πρὸς τοῦτον, οὐδέποτε θὰ σὲ ἀνακτήσωμεν!

Κολοκοτρώνης καὶ Ὑψηλάντης.

Κατὰ τὴν ἀφελῆ διήγησιν τοῦ Τερτζέτη, εἰς τὸ 1821 Ἰουλίου 20 συνέτρωγαν ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης καὶ ὁ Κολοκοτρώνης εἰς τοὺς ἴσκιους τῶν δένδρων τοῦ Ἄστρους τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὅπου ὁ Ὑψηλάντης εἶχε φθάσῃ.

Γίδα ψητὴ στρωμένη εἰς φύλλα, ἀσκὶ μὲ ρετσινόκρασο, μισὸ φλασκὶ διὰ ποτῆρι καὶ ψωμὶ ὄχι πρώτης ποιότητος, ἦτον ἡ ἑτοιμασία τοῦ γεύματος.

Ὅταν ἐκάθισαν, κόβοντας ὁ Κολοκοτρώνης τὸ ψητὸ μὲ τὰ χέρια του εἶπε εἰς τὸν Ὑψηλάντην:

— Αὐτὰ εἶνε τὰ χρυσᾶ πηρούνια καὶ τὰ χρυσᾶ μαχαίρια τῆς Ἑλλάδος καὶ αὐτὸ τὸ ρετσινόκρασο τὰ πολύτιμα κρασιά της.

Ἄρεσε εἰς τὸν φιλόπατριν Ὑψηλάντην τὸ γεῦμα τοῦ Κολοκοτρώνη, ἐπειδὴ ἐννόησε τὸ πνεῦμα του.

Ἤθελε νὰ τὸν προλάβῃ ὁ Κολοκοτρώνης μὲ μάθημα αὐτὸν τὸν ἀναθρεμμένον μὲ ὅλην τὴν πολυτέλειαν τῆς εὐζωΐας καὶ νὰ τοῦ εἰκονίσῃ τὰς δεινοπαθείας τοῦ Ἑλληνικοῦ πολέμου, ἀλλὰ συνάμα καὶ ὅτι μὲ τὰ μέσα τοῦ τόπου, ἂν καὶ ἀτελῆ, πρέπει νὰ γενναιοψυχοῦν εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ νὰ πολεμήσουν τὸν ἐχθρόν.

Λόγοι βασιλέως.

Ὅταν ἔμαθεν ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φραγκίσκος Α' τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου ζωγράφου Λεονάρδου δὲ Βίντση ἐλυπήθη σφόδρα.

Οἱ αὐλικοί ἵνα παραμυθήσωσι τὸν βασιλέα ἔλεγον πρὸς αὐτόν:

— Δὲν ἁρμόζει ἡ Μεγαλειότης σας νὰ θρηνῇ διὰ τὸν θάνατον ἀνδρὸς εὐτελοῦς καταγωγῆς.

Καὶ ὁ Φραγκίσκος ἀπεκρίθη μετὰ πικρίας:

— Εὐγενεῖς καὶ πρίγκιπας κάμνω καθ' ἡμέραν ὅσους θέλω, ἀλλὰ Λεονάρδον δὲ Βίντση ἄλλον μόνος ὁ Θεὸς δύναται νὰ πλάσῃ.

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΜΙΚΡΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Εἶνε βλαπτικὴ ἡ χρῆσις τῶν παγωτῶν καὶ τῶν παγωμένων ποτῶν;

Ἡ χρῆσις τοῦ πάγου καὶ τῶν παγωμένων ποτῶν ἐν ὥρᾳ θέρους εἶνε ἀβλαβής, ὁσάκις ὅμως δὲν καταντᾷ κατάχρησις. Ἡ ἑσπέρα εἶνε ὁ ἁρμοδιώτερος χρόνος πρὸς χρῆσιν τῶν παγωτῶν, ὅτε ἡ χώνευσις προέβη ἀρκούντως, ἢ καὶ εὐθὺς μετὰ τὸ γεῦμα. Τὰ παγωτὰ λαμβανόμενα ἐν στιγμῇ καθ' ἣν εἶνέ τις ἱδρωμένος εἶνε ἐπικινδυνώτατα.

Οἱ γέροντες, τὰ παιδία καὶ οἱ λεπτῆς κράσεως πρέπει ν' ἀπέχωσι τῶν παγωτῶν, τοὐναντίον δὲ εἶνε ὠφέλιμα εἰς τὰς ῥωμαλαίας κράσεις ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

Τὸ αἰφνίδιον ψῦχος, τὸ προξενούμενον εἰς τὰ πεπτικὰ ὄργανα, παρακολουθεῖ ἀντίδρασις ὑγιεινή· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀντίδρασις αὕτη δὲν συμβαίνει εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ὀργανισμούς, διὰ τοῦτο παρ' αὐτοῖς τὰ παγωτὰ καὶ τὰ παγωμένα ποτὰ φέρουσι βλάβην.

ΓΝΩΜΑΙ

ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ

Ἀναρχίας δὲ μείζων οὐκ ἔστι κακόν· αὕτη πόλεις ὄλλυσιν, ἠδ' ἀναστάτους οἴκους τίθησιν· ἡ δε συμμάχου δορὸς τροπὰς καταρρήγνυσι· τῶν δ' ὀρθουμένων σώζει τὰ πολλὰ σῶμαθ' ἡ πειθαρχία.

Σοφοκλῆς

Οὐκ ἔστι μητρὸς οὐδὲν ἥδιον τέκνοις. Ἐρᾶτε μητρός, παῖδες, ὡς οὐκ ἔστ' ἔρως τοιοῦτος ἄλλος ὅστις ἡδίων ἐρᾶν.

Εὐριπίδης

Οὕτως, ἰσχυρόν ἐστιν ἡ ἀλήθεια, ὥστε πάντων ἐπικρατεῖ τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν.

Αἰσχίνης

Τὰ βιβλία ἐνέχουσιν οὐσίαν ἀθανασίας. Εἶνε τὰ διαρκέστερα ἔργα τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ναοὶ κρημνίζονται, καταλείποντες ἐρείπια, αἱ εἰκόνες καὶ τὰ ἀγάλματα μεταβάλλονται εἰς κόνιν· τὰ βιβλία ὅμως ἐπιζῶσιν, ὁ χρόνος δὲν ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῶν μεγάλων ἰδεῶν· εἶνε τόσον νωπαὶ σήμερον ὅσον ἦσαν ὅταν ἐξηνέχθησαν πρὸ πολλῶν αἰώνων παρὰ τῶν συγγραφέων.

Σμάϊλς

Ὁ ἄνθρωπος ὁ μέγας θέλει γῆν πολλὴν παντοῦ· καὶ ὅταν τύχουν πλείονες ὁμοῦ, ὡς πυκνοφυτευμένα δένδρα θραύουσιν ὁ εἷς τοὺς κλάδους τοῦ πλησίον.

Λέσσιγκ

Δόκιμος κυβερνήτης δὲν εἶνε ὁ δίδων, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀρνούμενος, δὲν εἶνε ὁ ὑποχωρῶν ἀλλὰ καὶ ὁ ἀνθιστάμενος, δὲν εἶνε ὁ εὔπλοῶν, οὐριοδρομοῦντος τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ ὁ δυνάμενος νὰ θαλασσοπορῇ καὶ νὰ διευθύνῃ τὸ σκάφος πρὸς τὸν ὅρον αὐτοῦ ἐν μέσῳ κλυδωνιζομένου πελάγους.

Ι. Α. Σοῦτσος

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ἡ γλωσσομαντεία.

Εἶνε καὶ αὐτὴ μία ἀπὸ τὰς πολλὰς τέχνας πρὸς διάγνωσιν τοῦ χαρακτῆρος.

Ἕως τώρα εἴχομεν χειρομαντείαν, ὀνυχομαντείαν, στοματομαντείαν, ὀφθαλμομαντείαν κλπ.

Διὰ τῆς νέας ἐφευρέσεως, τῆς γλωσσομαντείας, πλουτίζεται ὁ κλάδος καὶ τίποτε περισσότερον.

Χάριν ἁπλῆς περιεργείας σημειοῦμεν τὰ γενικὰ διαγνωστικὰ τοῦ χαρακτῆρος ἐκ τοῦ σχήματος τῆς γλώσσης, ἀφίνοντες εἰς ἄλλους τὴν ἐξακρίβωσιν αὐτῶν.

Γλῶσσα ἐπιμήκης. — Εἰλικρίνεια.
Γλῶσσα κοντή. — Ὑποκρισία.
Γλῶσσα πλατεῖα. — Διαχυτικότης.
Γλῶσσα στενή. — Ἐπιφυλακτικότης.
Γλῶσσα μικρὰ καὶ πλατεῖα. — Φλυαρία ἀνοικονόμητος, εἰλικρίνεια μέχρις ἀπλότητος, ἀσυνέπεια.
Γλῶσσα μακρὰ καὶ στενή. — Ἐλευθε-

ροστομία μεμετρημένη. Ὁ ἔχων τοιαύτην γλῶσσαν συλλογίζεται πᾶν ὅ,τι λέγει, χωρὶς νὰ λέγῃ καὶ πᾶν ὅ,τι συλλογίζεται.

Γλῶσσα κοντὴ καὶ στενή.—Ψευδολογία καὶ ὑποκρισία.

Ἡ θερμότης ἐν Αὐστραλίᾳ.

Φοβερὰ εἶνε ἡ ἐν Αὐστραλίᾳ ἐπικρατοῦσα κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους θερμότης.

Τὸ θερμόμετρον κατὰ Ἰανουάριον ἔφθασεν εἰς τοὺς 53 βαθμοὺς Κελσίου, ἤτοι 42,5 βαθμοὺς Ρεωμύρου ὑπὸ τὸν ἥλιον, εἰς 43 δὲ Κελσίου ἢ 34,5 Ρεωμύρου ἐν τῇ σκιᾷ.

Ἡ τοιαύτη θερμότης ὡς ἦτο ἐπόμενον ἀπέβη ὀλεθριωτάτη.

Τὰ σπαρτὰ κυριολεκτικῶς ἐψήθησαν, οἱ κῆποι ἠρημώθησαν καὶ ἡ χλόη τῶν κάμπων μετεβλήθη εἰς κόνιν ὁμοιάζουσαν πυρίτιδα.

Πλὴν τούτου ἐξερράγησαν αὐτομάτως πολλαὶ πυρκαϊαὶ ἀνὰ τοὺς λειμῶνας.

Εἰς Ἀδελαΐδα ἐξέπνευσαν ἐκ τῆς ἀσφυκτικῆς θερμότητος πολλὰ ζῶα τοῦ Ζωολογικοῦ Κήπου. Οἱ ἰχθῦς κατὰ σμήνη ἐφέροντο ἐπιπλέοντες νεκροὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν λιμνῶν, τὰ δὲ πτηνὰ κατέπιπτον ὡς κεραυνόπληκτα ἀπὸ τῶν δένδρων ἢ ἐνῷ διέσχιζον πετῶντα τὸν διάπυρον ἀέρα.

Ἀλλὰ καὶ οἱ κάτοικοι ὑπέφεραν δεινῶς ἐκ τῆς ἐκτάκτου ταύτης θερμότητος, ἥτις ὡς ἀπορροφήσασα τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος κατέστησε ἀγωνιώδη τὴν ἀναπνοήν.

Πέντε ἐκ τῶν ἠπειρωτικῶν ἀποικιῶν τῆς Αὐστραλίας ὑπέστησαν κοινὴν τὴν τύχην ἐκ τῆς ἀτμοσφαιρικῆς ταύτης μάστιγος, ἐνῷ ἡ ἕκτη, ἡ Κεσλανδία, κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐπνίγετο ὑπὸ ἀληθοῦς κατακλυσμοῦ.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ῥωσσίας.

Κατὰ τοὺς ἐπισήμους πίνακας τῆς ἐσχάτως ἐνεργηθείσης ἐν Ῥωσσίᾳ ἀπογραφῆς ὁ πληθυσμὸς τῆς ὅλης αὐτοκρατορίας τῶν Τσάρων ἀνέρχεται εἰς 126.411.000 κατοίκους, ἐξ ὧν 63.253.000 ἄνδρες καὶ 63.150.000 γυναῖκες.

Ὁ πληθυσμὸς τῶν πόλεων ἀποτελεῖ τὰ 13 % τοῦ ὅλου, ἤτοι ἀνέρχεται εἰς 16.289.000 κατοίκους.

Οἱ λοιποὶ κάτοικοι εἶνε διεσπαρμένοι ἀνὰ τὰ χωρία καὶ τοὺς ἀγροτικοὺς συνοικισμούς.

Τὰ πολυτιμότερα αὐγά.

Αὐγὰ ἀξίζοντα 20,000 χρυσῶν φράγκων ἢ δωδεκὰς δὲν εἶνέ τι σύνηθες, οὔτε χρησιμοποιοῦνται βεβαίως εἰς τὴν μαγειρικήν, καὶ οὔτε πωλοῦνται κατὰ δωδεκάδας, οὔτε κατὰ ζεύγη.

Τὰ πολύτιμα αὐτὰ αὐγὰ εἶνε τὰ τοῦ Ἐπιόρνιθος (Epiornis maximus) πτηνοῦ γιγαντώδους, ἐκλιπόντος ἤδη, τὸ ὁποῖον ἐνδιητᾶτο ἄλλοτε εἰς τὴν Μαδαγασκάρ.

Ἐκ τῶν αὐγῶν τούτων μόλις τριάκοντα ὑπάρχουσιν ἀποτεθειμένα εἰς διάφορα μουσεῖα. Ἂν δὲν ἀπατώμεθα δὲ καὶ εἰς τὸ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ πενιχρὸν ἡμῶν Ζωολογικὸν μουσεῖον ὑπάρχει ἕν.

Ἐξ αὐτῶν ἐν ἠγοράσθη ἐσχάτως ἐν Λονδίνῳ εἰς τιμὴν 67 γυινεῶν ἤτοι 1689 χρυσῶν φράγκων, ὥστε ἡ ἀναλογία εἶνε ἀκριβῶς 20,000 χρυσῶν φράγκων κατὰ δωδεκάδα.

Ὁ μικρότερος σκύλος.

Ὁ μικρότερος σκύλος τοῦ κόσμου εἶνε ἰαπωνικὸς καὶ ἀνήκει εἰς τὸν Μικάδον ἤτοι τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ἰαπωνίας. Τὸ βάρος αὐτοῦ εἶνε μόλις 140 δράμια.

Ἐπικίνδυνος ψιττακός.

Ἀπέθανον ἐσχάτως ἐν Κολωνίᾳ τέσσαρες ἄνθρωποι ἐκ νοσήματος, ὅπερ μετεδόθη εἰς αὐτοὺς ὑπὸ ψιττακοῦ ἀσθενοῦντος.

Ὁ ψιττακὸς μετέδωκε τὸ νόσημα εἰς ἓξ κατοίκους τῆς αὐτῆς οἰκίας, οἱ ὁποῖοι εἶχον τὴν κακὴν συνήθειαν νὰ προσφέρωσιν εἰς τὸ πτηνὸν διὰ τοῦ στόματός των τεμάχια ζαχάρεως.

Ἐκ τῶν ἓξ τούτων οἱ τρεῖς ἀπέθανον ἀκαριαίως· μία δὲ ἀδελφὴ τοῦ ἐλέους νοσοκομοῦσα αὐτοὺς ἀπέθανε κατόπιν.

Τὸ νόσημα μετεδόθη καὶ εἰς ἄλλας νοσοκόμους, ἀλλ' ὄχι θανατηφόρον.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΑΙΓΝΙΑ

ΚΑΙ ΑΛΛΗ ΟΠΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ

Τὸ φάντασμα.

Σχετικὸν πρὸς τὸ ὀπτικὸν παίγνιον τῆς «Νυκτερίδος» εἶνε καὶ τὸ ἑξῆς:

Λαμβάνετε ἓν κάθισμα καὶ κάθησθε εἰς ὑπαίθριον καὶ ἀνοικτὸν μέρος μὲ τὴν ῥάχιν ἐστραμμένην πρὸς τὸν ἥλιον.

Οὕτως ἡ σκιά σας προσπίπτει ἐνώπιόν σας.

Ἐπ' αὐτῆς προσηλώνετε ἐπί τινα λεπτὰ τῆς ὥρας τὸ βλέμμα, κατόπιν δὲ στρέφετε αὐτὸ καὶ ἀτενίζετε τὸν αἴθριον οὐρανόν.

Καὶ ἔξαφνα ἐπ' αὐτοῦ βλέπετε ζωγραφισμένον ἓν πελώριον φάντασμα λευκὸν ἐντὸς μαύρης νεφέλης. Μὴ φοβηθῆτε!

Τὸ φάντασμα αὐτὸ εἶσθε σεῖς — δηλαδὴ ἡ σκιά σας.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ — 1810